

UPPSALA
UNIVERSITET

Alternativa alternativ?

Kontrahegemoniska perspektiv på klimatfrågan i svensk
etablerad och alternativ media

Sophia Fensby

Masteruppsats i Statsvetenskap, 30 hp, HT 2022
Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet

Handledare: Christer Karlsson

Antal ord: 17 994

Abstract

Title: *Alternative Alternatives? Counter Hegemonic Perspectives on Climate Change in Swedish Mainstream and Alternative Media.*

This thesis compares the presence of hegemonic and green counter hegemonic perspectives in the climate change reporting of Swedish mainstream and alternative media. A descriptive idea analysis is conducted on articles published in two mainstream, broadsheet newspapers in addition to one alternative newspaper and one alternative news website. The comparisons are based on an analytical framework constructed around three dimensions: the relationship between humans and nature, the relationship between the growth economy and climate change, and the relationship between climate change and the citizen. The results show substantial differences between mainstream and alternative media, with alternative media offering counter hegemonic perspectives in all three dimensions while the mainstream media outlets are dominated by hegemonic perspectives. However, the differences between the two alternative media outlets are significant, with one being consistently dominated by counter hegemonic perspectives, while the other is more ambivalent. This shows that while counter hegemonic perspectives can be both present and dominating in alternative media, it is not always the case. The presence of counter hegemonic perspectives in Swedish alternative media shows that there is some space for these ideas in the Swedish media landscape. We have now been able to see that truly alternative options exist in the Swedish media landscape - albeit in its green outskirts. Whether they will stay there or will be able to break into the larger public debate remains to be seen.

Key words: climate change, alternative media, green political theory, Sweden

Innehåll

Inledning	1
Teori och tidigare forskning	4
Mediers klimatrapportering i tidigare forskning	4
Vad är alternativ media?	6
Teoretiskt ramverk.....	8
<i>Relationen mellan människa och natur</i>	9
<i>Relationen mellan klimatet och tillväxtekonomin</i>	10
<i>Relationen mellan klimatet och medborgaren</i>	12
Metod	14
Beskrivande idéanalys	14
Analytiskt ramverk	15
Material.....	19
<i>Val av medier</i>	19
<i>Val av tidsperiod</i>	20
<i>Urval</i>	21
Relationen mellan människa och natur	25
Relationen mellan tillväxtekonomin och klimatet	30
Tillväxt som hot och lösning	31
Marknadens möjligheter och begränsningar.....	33
Teknikens möjligheter och begränsningar.....	35
Relationen mellan klimatet och medborgaren	39
Politikens möjligheter och begränsningar	39
Medborgare och eliter som politiska aktörer	42
Jämförande analys	48

Slutsatser	54
Litteraturförteckning	57
Bilaga: Materialsammansättning	60

Inledning

Vilka skyldigheter har människan gentemot andra livsformer på denna planet? Kan klimatkrisen stävjas inom ramen för vårt nuvarande ekonomiska system? Hur ska makten över omställningen fördelas mellan medborgare och eliter?

Detta är några frågor som alla aktualiseras i samband med accelererande klimatförändringar skapade av människan och hennes samhällen. Det finns många möjliga svar på dessa frågor men vissa av dem har i högre grad anammats av politiska och ekonomiska eliter och fått större utrymme i det offentliga samtalet. Dessa dominerande, hegemoniska perspektiv, utgår från människans rätt och möjlighet att dominera naturen och förutsätter att miljö- och klimatproblem kan lösas inom ramen för vårt nuvarande tillväxtbaserade ekonomiska system genom teknokratiska, teknikbetonade lösningar. Lösningarna sökes hos etablerade institutioner, forskning och marknaden, långt bort från medborgaren.¹

Allt sedan 1960 och 70-talet, då miljöproblem först började uppmärksammas i större skala, har dock ett grönt politiskt tänkande vuxit fram som ifrågasätter hegemoniska perspektiv på naturen, ekonomin och samhället och söker en ny väg framåt.² Syftet med denna uppsats är att jämföra förekomsten av hegemoniska och gröna, kontrahegemoniska perspektiv i etablerade och alternativa mediers klimatrapportering.

Hegemoniska och gröna kontrahegemoniska perspektiv förespråkar vitt skilda politiska åtgärder för att stävja klimatförändringarna. Vilka åtgärder som faktiskt genomförs påverkas av den allmänna opinionen eftersom åtgärder kräver allmänhetens stöd.³ Allmänhetens stöd styrs i sin tur till stor del av vilka föreställningar som dominerar. Genom allt från valet av aktörer som kommer till tals till beskrivningen av risker med klimatförändringar och förutsättningarna för olika åtgärder kan medier forma vilka föreställningar som är tillgängliga. Medier spelar här en viktig roll i det offentliga samtalet och har i tidigare forskning visat sig ha en stor inverkan på hur allmänheten

¹ Hajer (1997:24-31); Connelly et al (2012:74f).

² Dobson (2007:2ff).

³ Nisbet (2010:14).

bildar sin uppfattning om klimatförändringarna.⁴ Olika medietyper kan tänkas sprida olika typer av perspektiv. Etablerade medier förväntas ofta präglas av hegemoniska perspektiv på grund av det stora elitinflytandet i både organisation och innehåll. Alternativa medier som ofta står längre bort från makteliter och har starkare kopplingar till sociala rörelser kan introducera nya radikalare perspektiv.⁵

Vilka är konsekvenserna av stora skillnader i rapporteringen mellan etablerade och alternativa medier? Allt för stora skillnader innebär att de olika perspektiven sällan möts och kan leda till att medborgare som konsumerar olika medier får vitt skilda världsbilder, vilket i sin tur försvårar möjligheterna för dem att förstå varandra och nå kompromisser i ett alltmer polariserat samhälle. Samtidigt försvårar ett allt för likriktat medielandskap helt dominerat av hegemoniska perspektiv nytänkande. Spridningen av nya perspektiv måste också börja någonstans. Det finns därför medievetare som lägger stort hopp vid att alternativa medier ska erbjuda kontrahegemoniska perspektiv som saknas i de etablerade medierna och att dessa sedan ska kunna spridas till övriga samhället.⁶

Denna uppsats kommer att fokusera på mediernas hantering av klimatfrågan och hur den relaterar till hegemoniska och gröna kontrahegemoniska perspektiv. Etablerade och gröna alternativa medier kommer att jämföras för att undersöka huruvida de alternativa medierna faktiskt uppvisar alternativa, kontrahegemoniska perspektiv eller bara reproducerar samma hegemoniska grundantaganden som dominerar samhället i stort.

Den tidigare forskningen som jämfört etablerade och alternativa mediernas klimatrapportering ger en splittrad bild. Flera tidigare studier har visat att alternativa medier till stor del uppvisar samma hegemoniska grundföreställningar som de etablerade medier de påstås utgöra en motpol till.⁷ Men det finns också andra som hittat betydligt större skillnader.⁸ Detta innebär att det endast från tidigare forskning är svårt att dra några slutsatser om förekomsten av tydliga skillnader. Olika studier har dessutom studerat olika länder och olika aspekter av hegemoniska och kontrahegemoniska perspektiv, vilket gör de ännu svårare att jämföra. I denna uppsats kombineras flera jämförelsedimensioner som studerats separat i tidigare forskning för att ge en mer samlad bild. Artiklarna som analyseras är publicerade i svensk media under slutet av 2010-talet. Endast en tidigare

⁴ Carvalho (2010:172); Schäfer & Schlichting (2014:143).

⁵ Carvalho (2010:176ff); Rauch (2015:126ff).

⁶ Gunster (2012:248ff); Carvalho (2010:176ff).

⁷ Kenix (2008:132); Brand & Brunnengräber (2012:18); Moernaut & Mast (2018:145).

⁸ Gunster (2012:274); Anshelm & Hultman (2014:85).

studie har jämfört medier i just Sverige och denna baserades på material publicerat under det sena 2000-talet. Sverige är alltså på detta område endast i begränsad utsträckning studerat av tidigare forskning. Sverige kan vidare beskrivas som ett intressant fall då det ofta sticker ut i internationella studier som ett land där klimatförändringarna tas på större allvar än i många andra länder.⁹ Detta kan tänkas skapa ett debattklimat med bättre förutsättningar för gröna kontrahegemoniska perspektiv som kan framstå som mer extrema i kontexter där en betydande del av klimatdebatten handlar om huruvida klimatförändringar över huvud taget finns och utgör ett hot. Sverige kan därmed betraktas som ett gynnsamt fall för förekomsten av kontrahegemoniska perspektiv.

Syftet med denna uppsats är att ge en fördjupad förståelse för den samtida svenska klimatdebatten genom att jämföra förekomsten av hegemoniska och kontrahegemoniska perspektiv i etablerade och alternativa medier. Den jämförande studien kommer att fokusera på tre grundläggande aspekter av grönt politiskt tänkande: relationen mellan människan och naturen, relationen mellan tillväxtekonomin och klimatet samt relationen mellan klimatet och medborgaren. Med utgångspunkt i dessa tre jämförelsedimensioner kommer följande frågeställning besvaras:

Till vilken grad präglas svenska etablerade och alternativa mediers klimatrapportering av hegemoniska och gröna kontrahegemoniska perspektiv?

Frågeställningen kommer att besvaras genom en beskrivande idéanalys av klimatrapporteringen i fyra tidningar: *Dagens Nyheter* (DN) och *Svenska Dagbladet* (SvD) för den etablerade sidan och *Tidningen Syre* (Syre) samt *Supermiljöbloggen* (SMB) för den alternativa sidan. Uppsatsen börjar med ett teoriavsnitt där tidigare forskning kring mediers klimatrapportering kort introduceras, alternativ media definieras och det teoretiska ramverket beskrivs. Detta följs av ett metodavsnitt där uppsatsens metod och analytiska ramverk beskrivs närmare och urvalsprocessen för materialet diskuteras. På detta följer analysen som består av tre tematiska avsnitt, ett för varje huvuddimension, och en avslutande jämförande analys innan de avslutande slutsatserna.

⁹ Se t.ex.: Broadbent et al (2016:4); Olausson (2009:430).

Teori och tidigare forskning

Mediers klimatrapportering i tidigare forskning

Mediers klimatrapportering började uppmärksammas av forskningen i början av 1990-talet och sedan dess har antalet studier som publiceras på området ständigt ökat.¹⁰ Merparten av den tidigare forskningen har studerat etablerade tryckta medier i Nordamerika och Europa, inte minst i engelsktalande länder, men studier av svensk medierapportering förekommer också.¹¹ Detta inkluderar allt från kvantitativa studier av medier från upp till 45 olika länder¹², till diskursanalyser¹³, även om mer djupgående kvalitativa studier är mer ovanliga.¹⁴ Flera av dessa studier har visat att (etablerade) medier i stor utsträckning fokuserar på internationella relationer och politiska eliter i sin klimatrapportering. Detta gäller både i svenska och internationella medier.¹⁵

Trots att forskningsfältet kring medier och klimatförändringar är mycket stort så har få studier gått utanför de större etablerade medierna.¹⁶ Genom att också studera alternativa medier kan vi få en mer nyanserad bild av det rika medielandskapet. Idéer som först får fäste i alternativa medier har också möjlighet att senare spridas till mer etablerade medier.

Det har genomförts ett mindre antal studier som jämför klimatrapportering i just alternativa och etablerade medier, med blandade resultat. Den första studien med ett sådant syfte genomfördes av Linda Jean Kenix. Denna baserades på 100 artiklar publicerade under 2006 och 2007 på Nya Zeeland. Kenix studerade förekomsten av åtta olika tolkningsramar: presentation av nya bevis eller forskning, vetenskaplig bakgrundsinformation, konsekvenser, ekonomi, inrikespolitik, internationella relationer,

¹⁰ Schäfer & Schlichting (2014:148).

¹¹ Schäfer & Schlichting (2014:149ff); Asplund (2014:18f). För exempel på studier på svenskt material se t.ex.: Asplund (2014); Shetana & Hopman (2012); Olausson (2009).

¹² Se t.ex.: Broadbent et al (2016); Chen et al (2022); Vu et al (2019).

¹³ Se t.ex.: Boykoff (2008); Olausson (2009).

¹⁴ Asplund (2014:18f).

¹⁵ Chen et al (2018); Vu et al (2019); Olausson (2009).

¹⁶ Asplund (2014:18f).

väder, sensationalism, konflikt och moral. Det framkom inga tydliga skillnader mellan det etablerade och det alternativa mediet.¹⁷

Alexander Brand och Achim Brunnengräber har jämfört etablerade och alternativa medier i Tyskland och USA:s klimatrapportering med syftet att undersöka huruvida alternativa medier lyckas erbjuda verkligt kontrahegemoniska perspektiv på klimatfrågan. Studien baserades på material publicerat under 2009 och 2010 och undersökte förekomsten av ett antal olika tolkningsramar relaterade till relationen mellan klimatet och den kapitalistiska tillväxtekonomin. Några slutgiltiga resultat publicerades aldrig men i en artikel baserad på preliminära resultat framkom det att kontrahegemoniska ramar utgjorde sällsynta undantag även i de alternativa medierna som i stället, liksom de etablerade medierna, dominerades av hegemoniska tolkningsramar.¹⁸

En kanadensisk studie har jämfört etablerade och alternativa mediers klimatrapportering och granskat till vilken grad de uppmuntrar läsaren till politisk handling. Shane Gunster studerar artiklar publicerade under 2009 och konstaterar att de alternativa medierna lyckas erbjuda mer politiska, engagerade och optimistiska perspektiv.¹⁹

Den senaste studien som jämfört etablerade och alternativa mediers rapportering baseras på nederländska tidningsartiklar publicerade mellan 2012 och 2014. Renée Moernaut och Jelle Mast studerade förekomsten av hegemoniska och kontrahegemoniska ramar relaterade till klimaträttvisa och relationen mellan människa och natur. Studiens resultat visar att kontrahegemoniska, biocentriska, tolkningsramar saknades i både de etablerade och alternativa medierna medan ramar som betonar vikten av klimaträttvisa förekommer i båda medietyperna.²⁰

Slutligen bör Jonas Anshelm och Martin Hultmans bok om svenska klimatkurser nämnas. Studien jämför inte uttryckligen etablerade och alternativa medier men baseras på ett mycket stort material bestående av bland annat allt som skrivits i svensk press om klimatfrågan mellan 2006 och 2009. Syftet med studien är att kartlägga de kurser som förekom i den svenska debatten. Anshelm och Hultman identifierar fyra kurser: industriell fatalism, grön keynesianism, eko-socialism och klimatskepticism. Det system-

¹⁷ Kenix (2008:120, 125–131).

¹⁸ Brand & Brunnengräber (2012:18).

¹⁹ Gunster, (2012:274).

²⁰ Moernaut & Mast, (2018:145).

och tillväxtkritiska eko-socialistiska diskursen beskrivs som marginaliserad men förekom ändå i vad Anshelm och Hultman kallar alternativa medier, framför allt på vänsterkanten. Dominerande var dock industriell fatalism och grön keynesianism, två diskurser där nuvarande politiska och ekonomiska strukturer i stort betraktas som förenliga med en hållbar omställning genom mindre justeringar, antingen via marknadskrafter (industriell fatalism) eller staten (grön keynesianism).²¹ Anshelm och Hultman beskriver hur kampen mellan de olika diskurserna var mycket aktiv mellan 2006 och 2009 men till stor del dog ut efter COP15 som betraktades som ett stort misslyckande. Perioden från 2010 till bokens publicering 2014 beskrivs som präglad av passivitet och ointresse för klimatfrågan.²²

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att en handfull tidigare studier med syfte att jämföra klimatrapporering i etablerade och alternativa medier har genomförts i olika västländer. Flera av studierna har dock ett relativt smalt fokus på en begränsad del av grönt politiskt tänkande. I denna uppsats kommer flera av de ovan diskuterade teoretiska utgångspunkterna att kombineras för att kunna ge en mer komplex bild av det gröna tänkandets inflytande i svensk media. Tidsmässigt är de tidigare studierna också centrerade kring slutet på 2000-talet. Vi vet därmed ganska lite om hur medierapporeringen har sett ut sedan dess, en fråga som denna uppsats kan bidra till att besvara. Vidare ger den tidigare forskningen inget tydligt svar på frågan om alternativa medier faktiskt erbjuder alternativa, gröna perspektiv på klimatfrågan eller om de i huvudsak reproducerar samma hegemoniska världsbild som dominerar i samhället i stort. Olika studier pekar delvis i olika riktningar, vilket motiverar ytterligare studier.

Vad är alternativ media?

Alternativ media är i första hand ett medievetenskapligt begrepp. Medievetaren Jennifer Rauch har sammanfattat de dominerande vetenskapliga definitionerna. Rauch konstaterar att det är ett omstritt och svårdefinierat begrepp. En av de enklaste definitionerna utgår från självidentifikation; om ett medium kallar sig för alternativt så är det alternativt.

²¹ Anshelm & Hultman, (2014).

²² Ibid:130ff.

Denna definition har dock blivit kritiserad för att urvattna begreppet till en marknadsföringsteknik.²³ När det kommer definitioner med objektiva kriterier finns det två huvudsakliga typer: *formbaserade* och *innehållsbaserade*. Definitioner som utgår från mediernas form dominerar inom akademien. Denna typ av definitioner kan dock rymma många olika typer av kriterier. Några exempel på formmässiga kännetecken för alternativa medier är:

- mediet drivs ideellt och är av icke-kommersiell natur,
- mediet präglas av kollektivt ägande och beslutsfattande,
- mediet är småskaligt och nischat,
- mediet utnyttjar kanaler som möjliggör billigare och vidare åtkomst för läsare,
- mediet har en plattare och mer interaktiv relation till sina läsare.

Andra definitioner utgår i stället för, eller i kombination med, formbaserade kriterier från innehållsbaserade kriterier. Exempel på sådana kriterier är:

- mediet kritiserar etablerade medier,
- mediet skildrar negligerade berättelser,
- mediet rapporterar om radikal kultur eller oppositionell politik,
- mediet ger utrymme åt marginaliserade röster,
- mediet stöttar sociala rörelser,
- mediet sprider information med syftet att mobilisera läsaren.²⁴

Om vi går vidare till definitioner och operationaliseringar i studier som liknar denna uppsats framkommer lite olika angreppssätt. Brand och Brunnengräber, som har studerat klimatkurser i etablerade och alternativa medier i Tyskland och USA, baserade sin definition på självidentifikation och valde ut en vänsterinriktad tidskrift och en blogg/nyhetsplattform per land.²⁵ Moernaut och Mast, som har studerat klimatkurser i etablerade och alternativa medier i Belgien utgår i sin definition från en *bottom-up positionality* och har valt en vänsterinriktad nyhetsplattform som representant för alternativ media i sin studie.²⁶ Slutligen har Kenix, som har studerat klimatkurser i etablerade och alternativa medier på Nya Zeeland, valt ut en oberoende nyhetsplattform.²⁷

²³ Rauch (2015:124).

²⁴ Ibid:126ff.

²⁵ Brand & Brunnengräber (2012:14f).

²⁶ Moernaut & Mast (2018:128ff).

²⁷ Kenix (2008:121).

Trots varierande definitioner har samtliga studier alltså använt liknande källor, där nätbaserade nyhetsplattformar dominerar.

Teoretiskt ramverk

Inspirerat av tidigare empiriska studier, där ibland Moernaut och Mast och Brand och Brunnengräber, kommer analysen i denna uppsats bygga på en dikotomatiskt uppdelning av hegemoniska och gröna kontrahegemoniska perspektiv på klimatfrågan.²⁸ Genom att kombinera ideologiska utgångspunkter från grön politisk teori för den kontrahegemoniska sidan och andra mer dominerande ideologier för den hegemoniska sidan med teoretiska utgångspunkter från tidigare empirisk forskning har ett teoretiskt ramverk konstruerats. De hegemoniska perspektiven omfattar alltså egentligen flera tankeströmningar på olika sidor av höger-vänster-spektret och utgör därmed långt ifrån en ideologiskt enhetlig kategori. De delar dock ett antal likheter som är av relevans när det kommer till just klimatfrågan och som grönt politiskt tänkande utgör en reaktion mot. Syftet med denna uppsats är inte att kartlägga alla ideologiska influenser i klimatrapporeringen, utan att studera förekomsten av grön kritik mot vissa hegemoniska föreställningar.

Ramverket är uppbyggt kring tre huvudaspekter: relationen mellan människa och natur, relationen mellan klimatet och tillväxtekonomin och relationen mellan klimatet och medborgaren. Valet av just dessa aspekter motiveras delvis av hur de hör samman med grundläggande utgångspunkter i alla politiska teorier såsom moralisk-filosofiska utgångspunkter (Vem kan inneha rättigheter? Vems liv har ett inneboende värde?), ekonomisk organisering av samhället (Hur definieras välstånd? Vad ska styra produktion och konsumtion?) och social förändring (Vem ska driva förändringar framåt och hur?).²⁹

Det finns dock andra aspekter som hade kunnat motiveras på samma vis. Här har jag valt att avgränsa mig till frågor där grönt politiskt tänkande skiljer sig från etablerade ideologier. Till exempel beskriver Andrew Dobson hur jämlikhet mellan människor är ett centralt värde inom det gröna tänkandet och John Barry tar upp hur ekonomisk

²⁸ Brand & Brunnengräber (2012:12); Moernaut & Mast (2018:127).

²⁹ Abbas & Kumar (2012).

omfördelning är en viktig del av grön politik.³⁰ Detta är dock idéer som grönt politiskt tänkande delar med socialismen och annat progressivt politiskt tänkande. Att studera influenser av dessa värden hade därmed blivit samma sak som att studera förekomsten av vänsterinfluenser, vilket inte är syftet med denna uppsats.

Varje aspekt kommer att behandlas var för sig tillsammans med en beskrivning av både hegemoniska och gröna kontrahegemoniska perspektiv. Innan dess bör bara något kort sägas om vad som menas med grönt politiskt tänkande.

Grönt politiskt tänkande rymmer, som många andra tanketraditioner, en delvis brokig skara idéer och flera interna stridigheter. Det går också under flera olika namn, så som ekologism, *environmentalism*, grön teori och grön ideologi. Vissa teoretiker lägger skilda betydelser i de olika termerna. Ett sådant exempel är Dobson som gör en mycket tydlig åtskillnad mellan ekologism och *environmentalism*, där det senare underkänns som ett urvattnat och begränsat projekt för att hantera klimatkrisen inom ramen för vårt nuvarande system medan ekologism beskrivs som en radikal ideologi med mål att förändra samhället i grunden.³¹ Detta kan jämföras med James Connelly et al som använder termen *environmentalism* som benämning på hela det gröna tänkandet.³² Barry å andra sidan, skiljer på grön politisk teori och ideologi, där ideologin beskrivs som mer radikal och dominerad anarkistiska strömningar med ambitioner att riva ned nuvarande institutioner, medan teorin han själv formulerar ämnar att i stället reformera dem i grunden.³³ Jag kommer fortsättningsvis att använda termerna *grönt politiskt tänkande* och *grön politisk teori* synonymt och i min diskussion om centralt tankegods ta upp aspekter från både Dobsons ekologism och Barrys gröna teori. Mitt syfte är inte att ta ställning till vad grön teori bör vara utan att presentera ett antal centrala idéer som är vanligt förekommande inom grönt tänkande för att sedan kunna studera det genomslag de fått i svensk etablerad och alternativ media.

Relationen mellan människa och natur

I stora delar av västerländskt tänkande anses människan ha en överordnad roll i förhållande till naturen. Detta återkommer i allt från kristna föreställningar av människan

³⁰ Dobson (2007:51); Barry (1999:212).

³¹ Dobson (2007:2f).

³² Connelly et al (2012).

³³ Barry (1999:3ff).

som skapelsens krona, till marxistiska idéer om naturen som resurser för mänskliga ändamål och behov. Enligt detta, *antropocentriska*, synsätt har djur och natur endast ett instrumentellt värde.³⁴ Dobson beskriver omvärderingen av den moraliska relationen mellan människor och djur som grunden för grönt politiskt tänkande och Moernaut och Mast betraktar distinktionen mellan antropocentriskt och biocentriskt tänkande som den dominerande skiljelinjen mellan hegemoniska och kontrahegemoniska perspektiv på klimatförändringarna.³⁵

I de starkaste varianterna av antropocentrism saknas det helt gränser för till vilken grad människan har rätt att exploatera naturen för sin egen vinning. Eftersom människan betraktas som utgångspunkten för allt värde betraktas också alla mänskliga preferenser – från livsnödvändiga behov till ytliga nycker – som giltiga skäl att skada naturen.³⁶ Den gröna kontrahegemoniska kritiken av antropocentrismen kan gå olika långt. I sin mest radikala tolkning kan människan fräntas all rätt att exploatera naturen, oavsett hur mycket skada det skulle orsaka mänskligheten. I andra mer moderata tolkningar accepteras utnyttjande av naturen för att tillgodose mänskliga behov, men inte ytliga preferenser. Gemensamt för grönt politiskt tänkande är att naturen tillskrivs någon form av inneboende värde som måste beaktas vid moraliska beslut. En grundläggande slutsats av detta moraliska antagande är att människan har en skyldighet att bevara goda levnadsförhållanden för människa och natur på vår planet, oavsett om det gynnar människan själv eller ej.³⁷

Relationen mellan klimatet och tillväxtekonomin

Sedan 1990-talet har klimatdebatten till stor del präglats av idéer som brukar benämnas *ekologisk modernisering*. Ekologisk modernisering, som först beskrevs av Maarten A. Hajer, innebär att miljö- och klimatproblem betraktas som begränsade och möjliga att åtgärda genom mindre förändringar som kan hanteras inom ramen för det existerande ekonomiska systemet.³⁸ En betydelsefull text för dessa idéers spridning var den så kallade Bruntlandrapporten som skrevs på uppdrag av FN år 1987 med syfte att staka ut vägen

³⁴ Connelly et al (2012:21f, 65).

³⁵ Dobson (2007:28ff); Moernaut & Mast (2018:124).

³⁶ För en diskussion kring denna s.k. *starka antropocentrism* samt dess roll i bland annat kristen idéhistoria, se Deckers (2004:360–364).

³⁷ Barry (1999:59ff).

³⁸ Hajer (1997:24–31).

mot en hållbar utveckling. I rapporten konstaterades att ekonomisk tillväxt bör betraktas som både förenlig med och nödvändig för en ekologiskt hållbar utveckling. De vanligaste åtgärderna som föreslås inom ramen för ekologisk modernisering inkluderar marknadsbaserade reformer så som handel med utsläppsrätter och klimatkompensation samt satsningar på ny teknik.³⁹ David Levy och André Spicer beskriver detta som en del av vad de kallar *the techno-market imaginary* som finns i både nyliberala och neoklassiska varianter men som delar en gemensam tro på marknaden och tekniken, även om de är oense statens roll.⁴⁰

Den hegemoniska tilltron till ekonomisk tillväxt är väl förenlig med liberala och nyliberala perspektiv på marknaden men är också vanligt förekommande inom socialismen. Trots att etablerade vänsterperspektiv kan ha en tydligt kritisk inställning till den nyliberala kapitalismen så är de inte nödvändigtvis skeptiskt inställda till tillväxt, tvärt om betraktas tillväxt som en förutsättning för att öka välbefindandet hos massorna.⁴¹

Det gröna politiska tänkandets kritik av det nuvarande ekonomiska systemet tar sin utgångspunkt i ett empiriskt antagande: det finns planetära gränser för hur mycket ekonomisk tillväxt som människan kan skapa och samtidigt bevara levnadsförhållandena på vår planet. Av detta följer den storskaliga politiska målsättningen att stöpa om världens produktions- och konsumtionssystem bort från tillväxtparadigmet. Detta betraktas som absolut nödvändigt och inte som något som går att komma runt genom ny teknik.⁴²

Denna omställning betraktas inte bara som nödvändig utan också som eftersträvansvärd. Moderna samhällen, organisationer och ekonomier beskrivs ofta som förvuxna till groteska proportioner som omöjliggör både det goda och det ekologiskt hållbara livet. I stället eftersträvar gröna teorier ett samhälle präglad av harmoni och gemenskap mellan såväl människor som naturen.⁴³

Det gröna politiska tänkandet rymmer många olika föreställningar om hur ett sådant samhälle ska se ut. Men trots denna oenighet finns det en tydlig gemensam kritik av det storskaliga, kapitalistiska konsumtionssamhället.⁴⁴

³⁹ Connelly et al (2012:74f).

⁴⁰ Levy & Spicer (2013:664f).

⁴¹ Connelly et al (2012:63ff).

⁴² Dobson (2007:53ff).

⁴³ Barry (1999:212).

⁴⁴ Dobson (2007:102).

Relationen mellan klimatet och medborgaren

Dobson påpekar att grönt tänkande länge hade en relativt underutvecklad uppfattning av hur den förändring som förespråkades skulle ske och att det bitvis förekommit antidemokratiska strömningar som hävdar att en snabb omställning endast är möjlig under ett auktoritärt styre.⁴⁵ Efter hand har dock en mer utvecklad och demokratisk syn på social förändring vuxit fram. Barry diskuterar utförligt demokratins roll i grönt politiskt tänkande och förespråkar att politisk förändring ska åstadkommas genom ett demokratiskt system som präglas mer av medborgerligt deltagande än dagens system. Han kritiserar teknokratiska perspektiv på ett hållbart systemskifte och lyfter fram hur de grundläggande förändringar som grön teori efterfrågar aldrig kommer kunna genomföras utan moraliska avvägningar som är för viktiga för att lämna i ”experter” händer.⁴⁶ Detta kan jämföras med hegemoniska perspektiv präglade av ekologisk modernisering som ger experter en central roll i att utveckla den nya gröna teknik som ska utgöra huvuddelen av omställningen och därmed förespråkar mer expertinflytande snarare än mindre.⁴⁷

Barry tar också upp hur grönt tänkande präglas av en generell skepticism mot hierarkiska system och i stort går ut på att föra samhället närmare människan.⁴⁸ Med utgångspunkt i detta förespråkar Barry att miljö- och klimatfrågor ska betraktas som politiska och etiska frågor i första hand som varje medborgare har en skyldighet att förhålla sig till aktivt i både sitt politiska och privata liv. Aktiva medborgare kan också bidra till ett deliberativt offentligt samtal där åsikter och preferenser kan formars i en grönare riktning, något som är nödvändigt för att livsstilsförändringar ska realiseras i praktiken.⁴⁹

Både Gunster och Carvalho diskuterar hur klimatdebatten domineras av perspektiv som avskräcker från medborgerligt politiskt engagemang. I dessa hegemoniska skildringar betraktas klimatkrisen som något som hanteras antingen helt bortom politiken, av marknaden eller vetenskapen, eller av internationella politiska eliter, mycket långt bort från den enskilda medborgaren.⁵⁰ Politiskt engagemang och handlingskraft kan till och med beskrivas som skadligt då det kan rubba marknadskrafterna. Gunster efterfrågar i

⁴⁵ Dobson (2007:103ff).

⁴⁶ Barry (1996:118ff).

⁴⁷ Connelly et al (2012:74).

⁴⁸ Barry (1999:194f).

⁴⁹ Barry (1996:122); Barry (1999:228).

⁵⁰ Gunster (2012:247-253); Carvalho (2010:176).

stället att media rapporterar om klimatfrågan på ett sätt som uppmuntrar till aktivism och politiskt engagemang genom att presentera klimatet som en fundamentalt politisk fråga som kan och bör lösas gemensamt med politikens verktyg.⁵¹

Efter denna introduktion till de teoretiska utgångspunkterna som ligger till grund för denna uppsats går vi vidare till nästa avsnitt som beskriver hur förekomsten av hegemoniska och kontrahegemoniska perspektiv på klimatfrågan i svensk media studeras.

⁵¹ Gunster (2012:247-253).

Metod

Beskrivande idéanalys

I avsnittet för tidigare forskning ovan framgick hur flera olika kvalitativa och kvantitativa metoder har använts för att undersöka mediernas hantering av klimatfrågan. Även om angreppssätten har olika namn delar flera dock betydande likheter. Metoden för denna uppsats delar likaså många egenskaper med andra metoder, så som framinganalys och diskursanalys. Jag har dock valt att kalla denna undersökning för en beskrivande idéanalys. Ludvig Beckman beskriver idéanalys som ”det vetenskapliga studiet av politiska budskap” och betonar att det kan genomföras på många olika vis.⁵² Eftersom syftet med denna uppsats är att studera förekomsten hegemoniska och gröna kontrahegemoniska politiska perspektiv i medierna tar sig idéanalysen som en rimlig metodologisk utgångspunkt. Den idéanalytiska metodfamiljen inkluderar såväl normativa som förklarande ansatser, men syftet med denna uppsats är varken att ta ställning till eller förklara spridningen av politiska budskap. Ansatsen för denna uppsats är i stället helt och hållet beskrivande. En beskrivande idéanalys går ut på att genom sortering och jämförelse komma med nya slutsatser om ett material. I denna uppsats kommer jämförelser dels att göras mellan olika fall – i detta fall mellan etablerade och alternativa medier samt mellan de tidningar som placeras i dessa kategorier – dels över tid genom två olika nedslag, ett 2016 och ett 2019. För att styra och strukturera en beskrivande idéanalys krävs ett analytiskt ramverk. Detta introduceras i nästa avsnitt.⁵³

Beckman skiljer mellan idécentrerade och aktörcentrerade studier, där valet framför allt styrs av undersökningens frågeställning. Syftet med denna uppsats är inte att utforska vad som utgör hegemoniska och gröna kontrahegemoniska perspektiv, utan att studera deras utbredning inom svensk media, vilket gör den till en aktörscentrerad studie.⁵⁴ De som analytiskt kommer att betraktas som aktörer här är tidningarna, inte de enskilda skribenterna.

⁵² Beckman (2005:11f).

⁵³ Ibid:14, 50–55.

⁵⁴ Ibid:17ff.

Analytiskt ramverk

Tabell 1: Analytiskt ramverk

<i>Hegemoniska perspektiv</i>	<i>Gröna kontrahegemoniska perspektiv</i>
Relationen mellan människa och natur	
Människan beskrivs inneha en unik moralisk position som utgångspunkt för allt värde.	Naturens inneboende värde och jämlikhet mellan olika livsformer diskuteras.
När relationer mellan människa och natur aktualiseras ses mänskliga preferenser som den enda moraliska utgångspunkten.	När relationer mellan människa och natur aktualiseras ges djur och naturs välmående utrymme och moralisk relevans, oberoende och eller trots mänskliga preferenser.
Relationen mellan klimatet och tillväxtekonomin	
Vårt nuvarande tillväxtbaserade ekonomiska system beskrivs som eftersträvansvärt och nödvändigt. Större förändringar beskrivs som farliga.	Vårt nuvarande tillväxtbaserade ekonomiska system kritiserar. Grundläggande förändringar i det ekonomiska systemet och hur vi definierar välbefinnande diskuteras och förespråkas.
Marknadsbaserade lösningar förespråkas eller beskrivs utan förekomst av kritiska perspektiv	Marknadsbaserade lösningar förkastas eller rapporteras tillsammans med kritiska perspektiv.
Grön teknik beskrivs som en genväg till ett hållbart samhälle som inte kräver grundläggande förändringar i konsumtionsmönster.	Grön teknik granskas kritiskt och beskrivs som <i>en del</i> av en nödvändig grundläggande omställning av konsumtionsmönster.
Relationen mellan klimatet och medborgaren	
Politiken beskrivs som ett ineffektivt, skadligt och/eller onödigt verktyg i omställningen till ett hållbart samhälle.	Politiken beskrivs som ett viktigt och användbart verktyg i omställningen till ett hållbart samhälle.
Den klimatpolitiska processen skildras som elitdominerad. Medborgerligt engagemang beskrivs som meningslöst eller skadligt. Mer elitinflytande efterfrågas och läsaren avråds från politisk handling.	Den enskilda medborgarens roll i den klimatpolitiska processen betonas. Medborgerligt engagemang beskrivs i positiv dager och läsaren uppmanas till politisk handling.

Det analytiska ramverket har i huvudsak formulerats deduktivt utifrån det teoretiska ramverket som presenterades tidigare avsnitt. Eftersom syftet med denna uppsats är att undersöka genomslaget olika perspektiv i klimatrapporteringen så ter sig den deduktiva

ansatsen naturlig. Beckman förespråkar i sin bok om idéanalys just deduktiva angreppssätt. Han lyfter fram hur de tolkningsramar man har när man läser ett material alltid kommer påverka resultatet och att det är omöjligt att läsa en text helt utan någon form av tolkningsram. Däremot kan man vara omedveten om vad det är som påverkar ens egen tolkning. Att arbeta deduktivt innebär då att tolkningen blir så transparent som möjligt eftersom man på förhand bestämmer vilket ramverk som ska styra läsningen.⁵⁵

Samtidigt måste det analytiska ramverket vara applicerbart på materialet, det vill säga, det måste vara realistiskt att kriterierna är möjliga för materialet att leva upp till. Här i kan det deduktiva arbetssättet utgöra en utmaning.⁵⁶ Det teoretiska ramverket som ska ligga till grund för det analytiska ramverket berör delvis tämligen abstrakta filosofiska koncept. Längre filosofiska resonemang är inte något man kan vänta sig från dagstidningar. De teoretiska kriterierna måste därför operationaliseras till något mer konkret som kan återfinnas i materialet. Detta har gjorts med stöd av dels operationaliseringar i tidigare studier⁵⁷, dels efter en mindre pilotstudie.

Pilotstudien baserades på fem artiklar (två redaktionella texter, tre nyhetsartiklar) vardera från de fyra tidningarna som kommer att studeras i denna uppsats.⁵⁸ Artiklarna var publicerade under en tvåveckorsperiod under slutet av maj och början på juni 2022. Perioden avvek medvetet från den som skulle studeras i huvudstudien, för att garantera att alla artiklar i huvudstudien analyseras baserat på samma analytiska ramverk som i detta skede alltså inte var utvecklat än. Urvalsperioden sammanföll med Stockholm+50 mötet, vilket fick mycket uppmärksamhet i materialet. Från detta drog jag slutsatsen att större klimattoppmöten bör vara så jämnt fördelade i urvalet som möjligt, för att hålla dessas inverkan på materialet så konstant som möjligt. Materialet analyserades med utgångspunkt i en kortare variant av det teoretiska ramverket. I pilotstudien framkom exempel på alla tre huvudsakliga jämförelsedimensioner. Det teoretiska ramverket bedömdes därmed som tillämpligt. Genom pilotstudien fick jag också uppslag för hur empiriska indikatorer kan formuleras i det analytiska ramverket.

Det analytiska ramverket finns sammanfattat i Tabell 1. Likt det teoretiska ramverket är det uppbyggt kring två idealtyper – hegemoniska och gröna

⁵⁵ Beckman (2005:21ff).

⁵⁶ Ibid:23.

⁵⁷ Moernaut & Mast (2018:132), Brand & Brunnengäber (2012:13f), Gunster (2012:251f).

⁵⁸ Detta urval gjordes för att vara så likt den slutgiltiga undersökningens materialurval som möjligt. För mer om materialurval, se materialavsnittet nedan.

kontrahegemoniska perspektiv – och tre dimensioner. De två perspektiven kännetecknas av två till tre delaspekter för varje dimension som kommer styra och strukturera analysen och beskrivs kortfattat nedan. För att illustrera hur analysen går till ges ett exempelcitrat för varje huvuddimension. För att undvika att upprepa uppsatsens huvudsakliga analysdel kommer citaten från pilotstudien.

Den första dimensionen är *relationen mellan människa och natur* och kännetecknas för det första av principiella beskrivningar av människans överlägsenhet eller jämlikhet jämt mot andra livsformer och för det andra av uttryck för prioriteringar av mänskliga preferenser och andra livsformers behov. Ett kort exempel på detta kan vi se i en nyhetsartikel från SMB som citerar ett upprop från Fridays for Future:

”Våra system är baserade på vinst före mänskliga och naturliga rättigheter”.⁵⁹

De nuvarande systemen kritiserar för att de inte värderar mänskliga *och* naturliga rättigheter. Detta förutsätter att människan inte är den enda livsformen som kan ha moraliska rättigheter och är därmed ett exempel moralisk jämlikhet mellan människa och natur eller ett kontrahegemoniskt perspektiv på frågan.

Den andra dimensionen har namnet *relationen mellan klimatet och tillväxtekonomin* och karaktäriseras av tre delaspekter: principiella ställningstaganden för eller emot tillväxtekonomin, perspektiv på marknadens möjligheter och begränsningar samt synen på ny grön teknik och dess möjligheter och begränsningar. Det kan till exempel se ut som i denna nyhetsartikel i SvD om Moldiverna som är på väg att dränkas av stigande havsnivåer:

Många aktivister säger att vi måste ändra vårt sätt att leva i grunden. Det heter att vi i väst måste konsumera mindre och resa mindre. Men Maldiverna är beroende av turister för sin ekonomi. [...] – För mig är det inte turismen som orsakar problemen, utan det är vår oförmåga att skapa en fossilfri flygsektor.⁶⁰

Idén att vi ska anpassa våra levnadsvanor för att stävja klimatförändringarna betraktas här som problematisk. Framtida teknik för fossilfritt flyg beskrivs som en bättre lösning som inte skadar ekonomin. Här framkommer alltså en optimistisk syn på förutsättningarna för ny teknik och en kritisk syn på behovet av nya levnadsvanor. Detta är därmed ett exempel på en hegemonisk syn på teknik och vidare relationen mellan tillväxtekonomin och klimatet.

⁵⁹ Westerberg (2022).

⁶⁰ Törnwall (2022:27).

Den tredje och sista dimensionen, *relationen mellan klimatet och medborgaren*, består av två delaspekter: synen på politiken som verktyg för omställningen och förhållandet mellan eliter och medborgares inflytande i den klimatpolitiska processen. Detta kan se ut som i denna ledartext i DN som skrevs i samband med Stockholm+50-mötet:

Det behövs en ny ton både från de engagerade och från talarstolarna. Det behövs konkreta krav – och konkreta svar. Vad ska vi förvänta oss av dem som beslutsmakten har, när ska de stänga gasledningarna till exempel? I morgon, nästa år? [...] Det lilla plustecknet är faktiskt det tyngsta i konferenstiteln, framtiden kräver större och svårare beslut än det gångna halvsekle.⁶¹

Här efterfrågar skribenten mer politisk handlingskraft från såväl politiker som engagerade medborgare. Alla måste bli mer konkreta och arbeta för skarpare politiska åtgärder. Politiken beskrivs här som det lämpliga svaret på klimatkrisen, vilket gör det till ett exempel på ett kontrahegemoniskt förhållningssätt till politiken som verktyg för omställningen och därmed relationen mellan klimatet och medborgaren.

Analysen kommer i huvudsak bestå av kvalitativ analys där förekomsten av de olika delaspekterna i materialet diskuteras med hjälp av illustrerande exempel. I bilagan samlas fullständiga referenser till alla artiklar som nämnts i analysen. I några enstaka fall då förekomsten av vissa aktörer och händelser bedöms som relevant kommer inslag av kvantitativ innehållsanalys att användas. Uppsatsen avslutas sedan med en jämförande analys för att sammanfatta och lyfta fram de likheter och skillnader som går att urskilja mellan de olika tidningarna, tidsperioderna och artikeltyperna som studerats. Detta kommer bland annat göras genom kvantitativa sammanställningar över antalet artiklar som berör de tre dimensionerna och fördelningen mellan hegemoniska och kontrahegemoniska perspektiv i de olika tidningarna.

Innan vi går vidare till analysen följer en introduktion till materialet och en beskrivning av urvalet.

⁶¹ Hedvall (2022:4).

Material

Val av medier

Syftet med denna uppsats är att jämföra etablerade och gröna alternativa mediers klimatrapporering. I ett första steg av avgränsningar valdes därför fyra tidningar ut, två etablerade (SvD och DN) och två alternativa (Syre och SMB). För de etablerade medierna valdes dagstidningar, dels för den dominerande positionen de har i det svenska medielandskapet, dels för de praktiska fördelarna som kommer med att arbeta med skriftligt material snarare än ljud- och bildmedia. Just SvD och DN är också enkelt urskiljbara som etablerade medier i ordets alla bemärkelser: de ägs av stora mediekoncerner, de har en stor läsekrets och en betydande roll i den politiska debatten. Ett potentiellt problem skulle kunna vara att de står för nära varandra när det kommer till ideologisk tillhörighet. Som obunden moderat (SvD) respektive oberoende liberal (DN) placeras de båda i regel till höger på den politiska skalan, om än olika långt ut. Det är dock inte helt lätt att tänka sig vilken dagstidning med vänsterprofil som enkelt skulle kunna räknas till det etablerade lägret. Just SvD och DN har helt enkelt en sådan dominerande position att vänsteralternativ så som *Dagens ETC* i regel åtminstone betraktar sig själva som alternativa medier, vilket gör det vanskligt att klassificera de som etablerade.⁶²

För de alternativa medierna har urvalet gjorts utifrån tre ambitioner: (1) medier som är så jämförbara som möjligt med DN och SvD, (2) medier som är tydligt alternativa, det vill säga lever upp till flera olika typer av definitioner samt (3) medier med en tydligt grön profil, inte bara alternativ eller progressiv i största allmänhet. Med bakgrund i dessa ambitioner landade valet i Syre och SMB.

Syre ägs av det icke-vinstdrivande Mediehuset Grön Press.⁶³ Dess ledarsida beskrivs som frihetligt grön. Tidningen säger sig vara ”för de som vill förändra världen”.⁶⁴ Under 2016 och 2019 kom tidningen ut med två nummer i veckan och innehåller en blandning av redaktionellt material, debattartiklar, nyhetsartiklar och längre reportage.

⁶² För exempel på där *Dagens ETC* beskriver sig själv som ett alternativt media se Gustavsson (2022).

⁶³ Tidningen Syre (u.å).

⁶⁴ *Ibid.*

SMB har, sitt namn till trots, i huvudsak formen av en nätbaserad nyhetsplattform. Den drivs ideellt och oberoende. SMB startade 2010 som en reaktion på bristande miljö- och klimatrapportering i etablerade medier har fått flera utmärkelser såsom WWF:s *Årets miljöhjälte* och Dagens opinions *Årets folkrörelse*.⁶⁵ Merparten av artiklarna som publiceras är nyhetsinlägg. Redaktionellt material förekommer, men är inte jämnt fördelat över tid och har tagit olika former.

Val av tidsperiod

Figur 1 illustrerar antalet artiklar publicerade i svensk media som innehåller termen klimat*⁶⁶ (vänster sida), respektive klimatförändring*⁶⁷ (höger sida), fördelat över tid de senaste 20 åren. Båda graferna är baserade på sökresultat i databasen Retriever. De två olika sökorden har olika för- och nackdelar när det kommer till träffsäkerhet, vilket jag kommer diskutera vidare i urvalsavsnittet nedan. På det stora hela följer resultaten dock samma trend. Det framkommer tydligt att klimatfrågan fick ett första stort uppsving under slutet på 00-talet, för att sedan dala igen efter ett par år. På det följer en långsam återhämtning under några år, fram till 2018 då uppmärksamheten plötsligt ökar till nya rekordnivåer. Klimatrapporteringen når sin högsta punkt under 2019 och blir sedan sannolikt utkonkurrerad av pandemirapportering under 2020, men återhämtar sig snabbt under 2021.

På det stora hela verkar dock resultaten indikera att 2018 innebar startpunkten på en ny, intensiv period av klimatrapportering i Sverige. I tidigare forskningsavsnittet ovan framkom hur den förra perioden av ökad klimatbevakning, 2006 till 2009, har fått mycket uppmärksamhet av forskningen och att ambitionen med denna uppsats är att säga något om vad som hänt med frågan sedan dess. Att täcka hela perioden hade inte varit praktiskt genomförbart med tanke på den stora mängd material som publicerats. Jag kommer därför i stället göra två nedslag: ett under 2016, innan det stora uppsvinget, och ett 2019, då klimatfrågan bevakades som mest. Ett nedslag innan 2016 hade inte varit genomförbart i

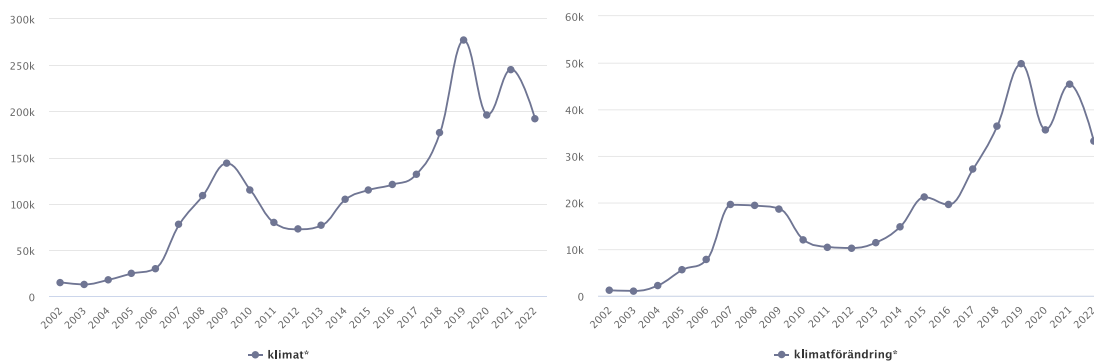
⁶⁵ Supermiljöbloggen (u.å).

⁶⁶ Artiklar som innehåller ord som börjar på "klimat" inkluderas, så som *klimatet*, *klimatkris* eller *klimatoppmöte*.

⁶⁷ Artiklar som innehåller ord som börjar på "klimatförändring" inkluderas, så som *klimatförändringar* och *klimatförändringarna*.

denna undersökning, då de nummer Syre publicerade innan april 2016 inte finns tillgängliga digitalt.

Figur 1: Antal artiklar med termen klimat (vänster) och antal artiklar med termen klimatförändring (höger), 2002–2022.

Källa: Retriever (2022).

Urval

Urvalet av artiklar för denna undersökning har i huvudsak gjorts genom sökningar i mediedatabasen Retriever. Detta innebär att urvalet styrs av vilket sökord som användes. Tidigare forskning har ofta använt sökord motsvarande klimatförändring*. I denna uppsats kommer dock det bredare sökordet klimat* att användas. Detta då testsökningar jag genomförde indikerade att klimatförändring* inte är en term som används särskilt ofta inom alternativ media. Detta var särskilt uppenbart hos SMB. En sökning på klimatförändring* gav endast 75 träffar, trots att klimatbevakning i princip är det enda nyhetssiten ägnar sig åt. En sökning på klimat* gav tusentals träffar.

Nackdelen med den bredare söktermen klimat* är att den genererar markant fler irrelevanta träffar. Förutom övriga urvalskriterier som kommer att diskuteras nedan har därför uppenbart irrelevanta artiklar eller artiklar där klimatfrågor spelar en ytterst marginell roll uteslutits. För att kunna genomföra så meningsfulla analyser som möjligt baserat på artiklarna har artiklar kortare än 200 ord också uteslutits.

Nästa urvalskriterium är typ av artikel. För att möjliggöra jämförelser mellan olika artikeltyper har jag valt att både inkludera både redaktionellt material och nyhetsartiklar. Alla åsiktsdrivande texter har dock inte inkluderats som en del av det redaktionella materialet. För det första har debattartiklar skrivna av utomstående skribenter uteslutits då dessa inte alltid har något att göra med en tidnings ideologiska utgångspunkt. På grund

av begränsningar i Retrievers sökfunktion utesluts redaktionella texter publicerade på nyhetssidorna i DN och SvD. Detta inkluderar artiklar så som analyser och kommentarer från tidningarnas reportrar och vissa krönikörer. Redaktionellt material för de etablerade medierna kommer därför endast att omfatta artiklar som är publicerade på ledarsidan. Detta inkluderar huvudledaren för numret och vissa kolumner som publiceras på samma sida. Att urvalen görs på samma vis för både DN och SvD och att de alternativa medierna inte har någon uppenbar motsvarighet till de uteslutna artikeltyperna minimerar problemen för undersökningen. Men risken finns att redaktionella artiklar publicerade på nyhetssidorna på ett strukturellt vis presenterade andra typer av idéer än ledarsidorna, även om den risken får bedömas vara relativt liten.

För Syre omfattar redaktionellt material ledare, krönikor och essäer. När det kommer till SMB utgörs det redaktionella materialet av krönikor skrivna av tre olika återkommande skribenter. Detta motiveras av att det helt enkelt var det enda enkelt identifierbara redaktionella materialet som publicerades under den aktuella undersökningsperioden.

Även efter avgränsningarna ovan återstod dock en ohanterlig stor mängd material. För att balansera genomförbarhet och generaliserbarhet strävade jag efter att välja ut 15 till 20 redaktionella artiklar och 30 till 40 nyhetsartiklar per tidning och undersökningsperiod. Detta innebär betydligt fler redaktionella texter än vad som är representativt för vad tidningarna publicerade. Utan denna skevhet hade antalet redaktionella texter blivit så litet att det hade blivit mycket svårt att dra några slutsatser. Tabell 2 beskriver fördelningen av de totalt 396 utvalda artiklarna.

Tabell 2: Antal artiklar

	<i>DN</i>	<i>SvD</i>	<i>Syre</i>	<i>SMB</i>
Period 1, Redaktionellt	21	13	21	14
Period 1, Nyheter	31	37	34	32
Period 2, Redaktionellt	19	14	28	0
Period 2, Nyheter	30	36	34	32
Summa	101	100	117	78
Totalt				396

Urvalet av dessa artiklar kunde ha gjorts på ett par olika sätt. I stort fanns två alternativ: slumpmässigt valda artiklar från en lång tidsperiod, eller samtliga artiklar publicerade under en kortare tidsperiod. Fördelen med det första alternativet är att man får information om en längre tidsperiod och att risken minimeras att en enskild händelse påverkar resultaten i överdriven utsträckning. Fördelen med det andra alternativet är att chansen att artiklar från flera tidningar bevakar samma händelse maximeras, vilket möjliggör fler jämförelser.

Jag landade i en kombination av alternativen. Den senare varianten, att inkludera alla artiklar under kortare tidsperioder, dominerar dock. I Tabell 3 sammanfattas hur det tidsmässiga urvalet har gjorts.

Tabell 3: Urvalsperioder

	<i>DN</i>	<i>SvD</i>	<i>Syre</i>	<i>SMB</i>
Period 1, Redaktionellt	November 2015 – december 2016	November 2015 – december 2016	April – december 2016	Juli – december 2016
Period 1, Nyheter	Juli – december 2016	Juli – december 2016	Juli – december 2016	Juli – december 2016 (slumpmässigt)
Period 2, Redaktionellt	Oktober – december 2019	Oktober – december 2019	Oktober – december 2019	--- (finns ej)
Period 2, Nyheter	December 2019	December 2019	December 2019	December 2019

Jag har under urvalsprocessen eftersträvat att ha samma urvalsperiod för alla tidningar för en period och artikeltyp (motsvarar en rad i Tabell 3). Som framgår i tabellen finns några undantag. För redaktionellt material publicerat 2016 var urvalsperioderna tvungna att vara kortare för Syre och SMB då äldre artiklar inte var tillgängliga. Det var heller inte möjligt att flytta fram urvalsperioden för DN och SvD, då det hade krävts ytterligare mycket längre perioder för att komma upp i en lämplig artikel mängd – väldigt få artiklar publicerades under första halvan av 2017. Nästa problem uppstod för nyhetsartiklar publicerade i SMB under period 1. SMB publicerade många fler artiklar än de andra tidningarna. Om alla artiklar skulle inkluderas skulle urvalsperioden behövt begränsas till någon enstaka månad. För att öka jämförbarheten genomfördes därför ett

slumpmässigt urval. Var tredje nyhetsartikel valdes ut. I de fall en artikel var mycket kort eller uppenbart irrelevant uteslöts den och den nästföljande artikeln valdes i stället.

Det sista och största problemet uppstod för redaktionellt material publicerat i SMB under period 2. Det publicerades inget enkelt identifierbart redaktionellt material under denna period. Detta innebär att vi får mindre information och jämförelsedimensioner för de alternativa medierna, vilket är beklagansvärt. Då SMB ändå finns representerat för alla andra perioder och artikeltyper är problemet dock begränsat.

En annan sak värd att notera är att urvalsperioderna varierar ordentligt i längd mellan artikeltyper och år. Detta var svårt att undvika på grund av de kraftigt varierande publiceringsvolymerna. Om urvalsperioderna för redaktionellt material, period 1 och nyhetsmaterial, period 2 skulle gjorts lika långa hade endast ungefär var tolfte nyhetsartikel publicerad under 2019 inkluderats. Detta hade gjort chansen att artiklar från olika tidningar som rapporterar om samma sak inkluderades hade blivit rätt så liten, vilket också hade varit en svaghet.

För att maximera jämförbarheten mellan de olika perioderna och artikeltyperna har liknande tider på året valts konsekvent. En konsekvens av detta är att minst ett av FN:s klimattoppmöten, COP, inkluderas i alla undersökningsperioder. Dessa utgör betydande nyhetshändelser som påverkar klimatrapporteringen, men på detta vis hålls påverkan så konstant som möjligt, även om olika möten definitivt har olika grader av nyhetsvärde.

Efter att ha redogjort för metodologiska avväganden som gjorts inför studien kan vi nu gå vidare till den faktiska analysen, där det analytiska ramverket tillämpas på materialet. Detta kommer göras i tre huvudsakliga analysavsnitt – ett för varje jämförelsedimension – följt av en jämförande analys där resultaten från analysdelen också sammanfattas.

Relationen mellan människa och natur

Av de tre huvudsakliga jämförelsedimensionerna är relationen mellan människa och natur i särklass den som aktualiseras minst ofta i materialet. Endast en kategori, redaktionella texter i Syre under den senare undersökningsperioden, innehåller fler än några enstaka tydliga ställningstaganden.⁶⁸ I hela materialet identifierades 42 artiklar som på ett eller annat vis diskuterar relationen mellan människa och natur. Dessa omnämningen är av varierande längd och tydlighet. Somliga av dessa artiklar är redaktionella texter som har som huvudsakligt syfte att diskutera relationen mellan människa och natur. Andra är nyhetsartiklar som inkluderar citat från en intervju med någon som har åsikter i frågan där en diskussion i ämnet sällan är huvudsyftet med artikeln. Ytterligare andra artiklar behandlar frågan mycket kort och/eller indirekt. Sammantaget är det dock trots allt möjligt att dra vissa slutsatser av materialet. Framför allt när det kommer till några försök att ifrågasätta den dominerande antropocentrismen.

Relationen mellan människa och natur är den jämförelsedimension som är mest uppenbart filosofisk till sin natur. Detta är ett troligt skäl till att frågan aktualiseras i så pass få artiklar, nyhetsmedier är helt enkelt inte ett särskilt vanligt format för filosofiska utsvävningar. De saknas dock inte helt. I ett antal redaktionella texter samt i några intervjuer förekommer relativt tydliga principiella resonemang. Ett av de tydligaste exemplen på detta kommer från ledartext i Syre från 2019:

Klimatkrisen grundar sig i den västerländska föreställningen om människans överhöghet. [...] Ja, människan har en speciell roll på planeten men så har även delfiner och träd. Vi behöver omdefiniera vår roll som exploatör och bli, som Johan Rockström förespråkar, planetskötare och en jämbördig partner med naturen.⁶⁹

Här ser vi ett tydligt fördömande av det antropocentriska tänkandet. Idén om människans överhöghet beskrivs som problematisk och djur och natur tilldelas ett inneboende värde jämförbart med människans. Skribenten efterfrågar en förändring i hur vi ser på vår roll på denna planet och förespråkar en som präglas av jämlikhet med naturen. Kort sagt måste

⁶⁸ Av 28 artiklar berör nio relationen mellan människa och natur, alltså ungefär en tredjedel av artiklarna.

⁶⁹ Pettersson (2019a (Syre)).

detta ses som ett tydligt exempel på en kontrahegemonisk grön syn på relationen mellan människa och natur. Liknande resonemang som uttalat betonar djur och naturens moraliska jämlikhet med människor går att hitta i tre andra redaktionella texter publicerade i Syre.⁷⁰

I några andra artiklar förekommer resonemang på delvis samma tema som driver idéer om harmoni som utgångspunkten för relationen mellan människa och natur. Ett exempel på detta kan vi se i en nyhetsartikel i Syre från 2019 där det andinska konceptet *Buen Vivir* förespråkas av den politiker som intervjuas:

- Det handlar om att utveckla landet i harmoni med den miljö vi lever i, säger han. [...] Buen Vivir är ett koncept inom de Quechua-talande andinska kultureerna som utgår ifrån principer som bygger på en harmoni mellan människa och natur.⁷¹

I en annan nyhetsartikel som publiceras i DN citeras en klimataktivist som representerade norra USA:s ursprungsbefolkning på Greta Thunbergs presskonferens i samband med COP25. Hon betonar att klimatkampen inte bara handlar om att begränsa klimatförändringarna, utan också om att ”det är dags för oss alla att återknytta till Moder jord”.⁷² Båda dessa citat anspelar på relationen mellan människa och natur. Harmoni och återknytning är visserligen inte nödvändigtvis identiskt med jämlikhet, men det kan ändå betraktas som ett brott med det strikt antropocentriska sättet att se på människans roll i naturen. Ytterligare en variation på detta återfinns i en ledare publicerad i Syre som handlar om ekopsykologi:

Ekopsykologins budskap handlar om att ta relationen och mötet med naturen på allvar, lite på samma sätt som en gör med vänskap. Naturen kan också vara mentor och vägvisare. När vi lämnar den upptrampade stigen och går ut i naturen, följer vi vår nyfikenhet, som är en grundläggande psykisk funktion hos människan. Vilken är då naturens hemlighet? – Vi är naturen. Det är en uppenbar men bortglömd sanning.⁷³

Den moral-filosofiska grunden är inte fullt lika uttalad i detta citat, men den går ändå att urskilja. Naturen och människan tillskrivs en potential till en djup och meningsfull relation värd att vårda. Människan uppmanas att möta naturen med nyfikenhet och värme, något helt annat än föreställningen att naturen endast utgör en samling resurser som ska utvinnas så effektivt som möjligt som präglar den hegemoniska natursynen. ”Vi är naturen” avslutar skribenten. Detta antyder att vi också är naturens jämlikar och kan

⁷⁰ Villkatt (2016 (Syre)); Björkbom (2019a (Syre)); Jonsson & Boodh (2019 (Syre)). Liknande idéer kan också skönjas i Ljungstöm (2019 (SMB)) där beslutet att göra Lake Erie till en egen juridisk person med rättigheter presenteras som en av 41 goda nyheter som skett under 2019.

⁷¹ Sandin (2019a (Syre)).

⁷² Bolling (2019:10 (DN)).

⁷³ Pettersson (2019b (Syre)).

därmed betraktas som en form av kritik av det antropocentriska antagandet om människans överlägsenhet.

Hitintills har vi endast berört exempel på kontrahegemoniska föreställningar. Detta beror på att explicita antropocentriska resonemang om relationen mellan människa och natur saknas i materialet. Det närmaste vi kommer något sådant är en intervju med Kung Carl XVI Gustav i samband med ett seminarium på temat *Vem äger naturen?* som han organiserat i samband med sin 70-årsdag:

Apropå dagens tema, tycker kungen att det finns det någon gräns för hur mycket eller vad människan bör kunna äga? - Haha, så kan du inte ställa frågan. Fundamentet är att man måste kunna få äga mark och driva efter eget huvud. Så har det alltid varit, i tusentals år, säger kungen.⁷⁴

Kungen betraktar frågan om gränsen för människans äganderätt som felställd. I sin roll som regent har Kungen förstås inte möjlighet att ta ställning till kontroversiella frågor. Men svaret ter sig självklart. Människans ägande av naturen är evigt, naturligt. Några andra eller tydligare filosofiska försvar av antropocentrismen återfinns inte i materialet.

Explicita filosofiska resonemang är dock inte det enda sättet som den moraliska relationen mellan människa och natur kan framkomma. Hur man värderar mänskliga intressen mot andra intressen kan också visa hur man ser på naturens värde. Hegemoniska perspektiv på frågan vidhåller att mänskliga preferenser är de enda som har moralisk relevans, medan gröna kontrahegemoniska perspektiv även betraktar andra livsformers intressen som viktiga. I Syre finns det flera exempel på redaktionella texter som ifrågasätter köttkonsumtion på basis av att mänskliga preferenser för en viss typ av kost måste betraktas som godtyckliga i jämförelse med det lidande som det orsakar djuren.⁷⁵ Varje jul skriver Syres grundare, Lennart Fernström, en artikel om lidandet som ligger bakom julskinkan och frågar sig hur det kan vara värt det:

Listan på vad grisarna behöver utstå för att vi ska kunna ha skinka på julbordet kan göras mycket längre, men hur många skäl behöver vi för att avstå? Spelar det någon roll vad som föregått den där skinkmackan? Eller är traditionen att äta grisarnas skinka till jul för viktig för att man ska bry sig om lidandet som ligger bakom?⁷⁶

Här känns det inte särskilt kontroversiellt att dra slutsatsen att Fernströms syn på relationen mellan människa och natur präglas av något typ av jämlikhetsideal.

⁷⁴ Stiernstedt & Alestig (2016:10 (SvD)).

⁷⁵ Villkatt (2016 (Syre)); Björkbom (2019a (Syre)); Björkbom (2019b (Syre)); Björkbom (2019c (Syre)).

⁷⁶ Fernström (2016a (Syre)), precis samma resonemang återkommer i Fernström (2019 (Syre)).

Motsatsen, artiklar som uttryckligen argumenterar för att mänskliga intressen är det enda som spelar roll, saknas i materialet. Däremot finns det gott om exempel där olika åtgärder för att skydda djur och natur tas upp, men endast motiveras av naturens instrumentella värde för människan. Detta förekommer framför allt i nyhetsartiklar men återkommer i alla tidningar och under båda tidsperioderna. Skogar och myrar betraktas som viktiga för att de fungerar som kolsänkor som saktar ned klimatförändringar⁷⁷, bottentrålar är olämpliga då enorma mängder fisk går till spillo på det viset⁷⁸, döende hav hotar fiskeindustrin⁷⁹ och så vidare. Trots att det alltså saknas ett uttryckligt konstaterande av en antropocentrisk världssyn är det kanske ändå möjligt att se den totala dominansen av antropocentriska argument för bevarande av djur och natur som en del av en sådan världsbild. Det tyder på att icke-mänskliga livsformer i första hand tilldelas ett instrumentellt värde i stället för att ses som värde- och rättighetsbärande oberoende av mänskliga intressen. I en artikel i Syre kritiserar denna typ av antropocentriska argument för djur- och naturskyddande åtgärder:

Trots genomslaget för växtbaserad mat är diskussionen fortfarande centrerad kring människan, vår livsmiljö och hälsa. De vilda djuren diskuteras i termer av biologisk mångfald, men sällan som individer vars liv ödeläggs av bränder, extremväder eller för att de trängs bort av jordbruksmark.⁸⁰

Att endast skydda djur och natur på grund av människonyttan de skapar blir alltså att fortsatt sätta människan i centrum för moraliska överväganden och därmed ett uttryck för en antropocentrisk moral. Detta är det närmaste vi kommer återkommande uttryck för en antropocentrisk syn på relationen mellan människa och natur i materialet.

Slutligen återstår då frågan om det är möjligt att identifiera en skillnad i syn på relationen mellan människa och natur mellan de olika medierna och över tid. En stor svårighet här är att frågan diskuteras så pass lite. Den enda tidningen som tar upp ämnet ofta nog för att det ska kunna betraktas som annat än en enstaka händelse är Syre, och då framför allt i det redaktionella materialet. Samtliga artiklar där frågan tas upp antyder en kritik mot antropocentrismen. Det bör därför vara möjligt att dra slutsatsen att Syre uppvisar en tydligare kontrahegemonisk syn på relationen mellan människa och natur än övriga tidningar. Det går att se en viss förändring över tid, från två artiklar under den

⁷⁷ Goldhahn (2019 (SMB)).

⁷⁸ DN-redaktionen (2019a:2 (DN)).

⁷⁹ Vilhemsson (2019 (SMB)).

⁸⁰ Björkbom (2019b (Syre)).

första perioden till nio under den andra. Förändringen är dock så pass liten i absoluta tal att det inte är möjligt att säga något bestämt om att det skulle skett någon betydande utveckling över tid.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att relationen mellan människa och natur är ett ämne sällan tas upp i materialet. Syre är den enda tidningen med återkommande principiella resonemang i frågan och dessa är samtliga av kontrahegemonisk natur. Tydliga exempel på hegemoniska perspektiv är mycket ovanliga, de fåtal gånger då relationen mellan människa och natur diskuteras görs det oftare utifrån kontrahegemoniska perspektiv.

Relationen mellan tillväxtekonomin och klimatet

När vi går vidare till relationen mellan tillväxtekonomin och klimatet stiger temperaturen i debatten. Här förekommer principiella ställningstaganden på båda sidorna och det uppstår stundvis stora kontraster mellan helhjärtade försvar och upprörd förkastning av tillväxtekonomin. Vi kan börja med två av de mer extrema exemplen.

Ett av de mest utvecklade och helhjärtade försvaren av tillväxtekonomin kommer i en ledare publicerad i DN under 2019:

Den klimatvänliga tillväxten är allt annat än en saga. Även om den behöver hjälp av klimatengagerade människor och pris på växthusgasutsläpp, så är den givet utvecklingen på senare år en alltmer sannolik framtid. [...] Minskningen av utsläpp och resursanvändning har, med ett halvt undantag, inte åstadkommit av miljöaktivisternas favoritlösningar – minskad konsumtion, återvinning, restriktioner och återvändande till landsbygden. Få lockas av att minska sin konsumtion eller lämna städerna, och tur är väl det eftersom det moderna livet på landet kräver mer snarare än mindre resurser jämfört med stadslivet [...].⁸¹

Här framkommer både en mycket optimistisk syn på tillväxtekonomin och en tydlig kritik mot de som förespråkar större livsstilsförändringar eller ett ekonomiskt systemskifte. Dessa teman dominerar hela artikeln. Tekniska framsteg och effektiviseringar som gjorts och förväntas göras i framtiden hyllas till den grad att skribenten landar i slutsatsen att ändliga resurser inte är något ”större bekymmer”.⁸² Miljörelsens krav på restriktioner beskrivs som ”katastrofala” och jämförs med den kinesiska ettbarnspolitiken.⁸³ Här är vi nog så nära idealtypen för hegemoniska perspektiv på tillväxtekonomin som man kan komma. En detalj värd att nämna är att skribenten, Mattias Svensson, var en av de tre krönikörerna som skrev för SMB under 2016.

Detta helhjärtade försvar av tillväxtekonomi kan jämföras med citatet nedan, som kommer från en essä i Syre från 2019:

Den förnuftsvidriga mutation som tillväxtsamhället har planterat i vårt kulturella dna verkar alltså ha fått oss attoreflekterat ignorera något så självklart som mål och mening med den svällande ekonomin. För att vi ens ska kunna visualisera bygget av en hållbar samhällskonstruktion, är det helt avgörande att mutationen opereras ut.⁸⁴

⁸¹ Svensson (2019a:4 (DN)).

⁸² Ibid.

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Jonsson & Boodh (2019 (Syre)).

Skribenterna bakom denna artikel har en diametralt annorlunda syn på tillväxtekonomin än Svensson. Sjukdomsmetaforerna är glasklara: tillväxtekonomin är inte förenlig med ett fungerande samhälle. För att kunna nå det hållbara samhället efterfrågar de en omstöpning av rådande tankestrukturer – en grundläggande förändring av hela samhället. Essän som citatet kommer ifrån tar sin utgångspunkt i tidig kritik av konsumtionssamhället, industrialismen och kapitalismen som bland annat formulerats av Elin Wägner.⁸⁵ Skribenterna uttrycker en påtaglig frustration över hur djupt rotat tillväxtidén är i vårt tänkande, trots tidiga och senare försök att påtala problemen. Svenssons artikel präglades av optimism. I denna artikel är tonen betydligt mer upprörd.

Efter denna introduktion går vi vidare till en mer detaljerad analys av tre olika delasppekter av relationen mellan tillväxtekonomin och klimatet: synen på tillväxten, synen på marknaden och synen på teknikutveckling.

Tillväxt som hot och lösning

Principiella ställningstagande för eller emot tillväxtekonomin återkommer i de redaktionella texterna i alla fyra tidningar. Syre utmärker sig med totalt 15 redaktionella artiklar som tar ställning mot tillväxtsamhället, något som helt saknas i det redaktionella materialet i de andra tidningarna.⁸⁶ Olika varianter av principiella försvar av tillväxtekonomin återkommer i redaktionella texter i DN, SvD och SMB, men förekommer endast i en redaktionell text i Syre.⁸⁷ Här går det alltså att se en spricka i det alternativa lägret, där Syre tydligt domineras av gröna kontrahegemoniska perspektiv på tillväxtekonomin, medan SMB präglas av mer hegemoniska perspektiv. Det är inte heller så att SMB:s försvar av tillväxtekonomin är mer försiktiga än de som förekommer i de etablerade medierna. Se till exempel citatet nedan, som kommer från en krönika skriven av Mattias Svensson (som alltså senare gick vidare till DN:s ledarredaktion):

Ekonomerna fick rätt. Många av 1970-talets stora miljöproblem som försurade sjöar, smog och oljespill är betydligt mindre idag, vilket även gäller 1980-talets bekymmer med freoner och ozonhåll. Detta trots en fortsatt ekonomisk tillväxt och miljarder fler människor på jorden,

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Se t.ex.: Jonsson & Boodh (2019 (Syre)); Gönczi (2016a (Syre));

⁸⁷ DN: Svensson (2019b:2). SvD: Kärkkäinen (2019:6); SMB: Svensson (2016). Syre: Wetterstrand (2016).

som dessutom i allt högre andel lyfts ur fattigdom och elände. Nya miljöproblem har tillkommit, inte minst insikten om den globala uppvärmningen, men den som lyssnar till ekonomerna inser att även detta problem kan lösas. Räkna inte bort ekonomerna.⁸⁸

Här är det väldigt tydligt att Svensson betraktar tillväxt och hållbarhet som förenliga och att han sätter stor tilltro till kapitalismens förmåga att anpassa sig efter och lösa nya problem. Svensson är definitivt den starkaste tillväxtförespråkaren av SMB:s krönikörer, men det förekommer också bland andra skribenter.⁸⁹

I nyhetsmaterialet är principiella ställningstaganden mindre vanliga, vilket är väntat. Det förekommer dock artiklar med citat av politiker och andra aktörer som nämner tillväxtekonomin roll i det hållbara samhället. Dessa citat kommer ofta från elitaktörer som företräder hegemoniska perspektiv på frågan, oberoende av vilken tidning de citeras i.⁹⁰ I Syre publicerades till exempel detta uttalande från den Europeiska kommissionens ordförande Ursula von der Leyen i samband med lanseringen av EU:s gröna giv:

- Den gröna givningen är vår nya tillväxtmodell, säger ordförande Ursula von der Leyen. [...] Jag är övertygad om att den gamla tillväxtmodellen, byggd på fossila bränslen och utsläpp är otidsenlig och oförenlig med vår planet. Den gröna givningen är vår nya tillväxtmodell.⁹¹

Även här är det väldigt tydligt att ekonomisk tillväxt och ekologisk hållbarhet betraktas som förenliga mål. Von der Leyen identifierar visserligen fossilberoende som ett betydande problem med den nuvarande ekonomin, men det beskrivs som något som kan undkommas utan att grundprincipen om ekonomisk tillväxt övergavs. Den här typen av uttalanden, där gröna reformer motiveras eller hyllas baserat på hur de stärker den ekonomiska tillväxten återkommer som sagt i alla tidningar och suddar ut den tydliga gränsen mellan Syre och de andra tidningarna.⁹² En viktig faktor här är dock vilka aktörer som ges utrymme, då det är i deras uttalanden som denna typ av perspektiv framkommer. Detta kommer vi att återkomma till i ett senare avsnitt.

Även om mer hegemoniska perspektiv dominerar i nyhetsrapporteringen så förekommer kritiska perspektiv också, ibland från oväntat håll. I samband med publiceringen av en ny klimatrappport från FN intervjuas Björn-Ola Linnér, professor i

⁸⁸ Svensson (2016 (SMB)).

⁸⁹ Wijkman (2016a (SMB)).

⁹⁰ DN: 3 artiklar varav 0 gröna, SvD: 6 artiklar varav 1 grön, Syre: 3 artiklar varav 2 gröna, SMB: 2 artiklar varav 0 gröna.

⁹¹ Nummelin (2019 (Syre)).

⁹² Se t.ex.: Larsson (2016a:10 (DN)); Stiernstedt (2016:8f (SvD)); Lundström (2016 (Syre)); Höglind (2016 (SMB)).

klimatpolitik vid Linköpings universitet. I artikeln diskuteras behovet av ett ekonomiskt systemskifte:

Dessutom används ord som strukturomvandling och systemförändring. - Det är ett språkbruk som inte har använts tidigare. Man talar inte längre bara om att det krävs genomgripande tekniska förändringar, utan även en ekonomiskpolitisk förändring och ett kulturellt perspektivskifte i vad vi prioriterar. Och det är fullt i linje med vad forskningen om samhällsförändringar säger, det krävs en samhällelig systemförändring.⁹³

Tillväxt omnämns inte explicit här och det framkommer inte vad denna systemförändring skulle innebära. Men det är ändå tydligt att någon typ av drastiska förändringar efterfrågas, även när det kommer till ekonomin. Detta antyder att grön tillväxt inte är något som kommer kunna ske enkelt och smärtfritt, som hegemoniska perspektiv förutsätter. Vi måste i stället vara beredda på olika typer av uppoffringar eller förändringar i hur vi prioriterar. Liknande idéer förekommer också i någon enstaka Syre-artikel.⁹⁴

Marknadens möjligheter och begränsningar

Relaterat till frågan om relationen mellan tillväxtekonomin och klimatet är synen på marknaden och möjligheten för marknadsbaserade lösningar att reglera utsläppen. Här kommer framför allt två teman upp: marknadens aktörer som goda samarbetspartners för klimatet, eller som giriga klimatförstörare och effektiviteten hos marknadsbaserade åtgärder för att minska utsläppen såsom klimatkompensation och handel med utsläppsrätter. Dessa frågor kan i sin tur behandlas dels genom uttryckliga lovord eller fördömanden i redaktionella texter och intervjuer, eller genom nyhetsrapportering som kan vara antingen kritiskt granskande eller okritiskt optimistiska.

När det kommer till skildringen av marknadsaktörer så finns det flera exempel på optimism om marknadens potential att ställa om där företag hyllas som ledande i omställningen. Denna syn återkommer i redaktionella texter i de etablerade medierna och i nyhetsartiklar i alla tidningar.⁹⁵ I nyhetsartiklar delas denna syn ofta av olika politiska eliter, även de som kommer från den politiska vänstern. Se till exempel detta citat från FN:s miljöchef, tillika tidigare ledare för det norska Vänsterpartiet:

⁹³ Spolander (2019:22 (SvD)).

⁹⁴ Godoy (2019 (Syre)).

⁹⁵ Se t.ex.: DN-redaktionen (2015:4 (DN)); Tuvhag (2016:6 (SvD)); Syre-redaktionen (2016a (Syre)).

Den tidigare V-ledaren i Norge har helt ändrat sin syn på multinationella företag, som han numera ser som den största drivkraften i klimatutvecklingen. [...] ”Är det en punkt som jag ändrat mig genom livet så är det hållningen till privat näringsliv. I Europa ligger till exempel Unilever och Nestlé långt före många länder”, säger han.⁹⁶

I en annan artikel uttrycker sig Miljöpartiets dåvarande språkrör Isabella Lövin på ett liknande vis när hon säger: ”Det är inspirerande att se hur [företagen] har fått ned koldioxidutsläppen. De har tjänat pengar och de är stolta. Med klara mål fixar vi omställningen.”⁹⁷ I båda dessa citat framkommer en mycket positiv syn på företag och på sambandet mellan lönsamhet och utsläppsminskningar. Om det är marknadskrafter som driver utvecklingen framåt blir det också enkelt att dra slutsatsen att den marknadsbaserade tillväxtekonomin är fullt förenlig med och till och med hjälpsam för att hålla klimatförändringarna på en hållbar nivå.

Motsatsen, artiklar där företag kritiserats kraftigt, är inte alltid lika tydliga. Det finns dock exempel, som en artikel i SMB som granskar Volvos klimatmål och avslutar med att konstatera: ”Frågan är hur tungt visionerna väger när tidigare löften verkar ha hamnat i sopkorgen innan de ens nått arbetsrummet.”⁹⁸ Denna typ av perspektiv på företagens benägenhet att visa handlingskraft i klimatfrågan kan bidra till en mer skeptisk syn på marknaden och dess förmåga att lösa klimatkrisen som överensstämmer med gröna, kontrahegemoniska perspektiv på frågan.

Ibland går det att se ett tydligt samband mellan nyhetsrapporteringen och åsikterna som uttrycks i redaktionella texter. Det tydligaste exemplet på detta är rapporteringen kring klimatkompensation i DN. Under 2019 publicerade DN en serie av artiklar som granskade klimatkompensation och avslöjade stora brister i systemet.⁹⁹ Detta ledde till att ett par ledarsidetexter skrevs i ämnet som nu tog avstånd från frivilliga lösningar såsom klimatkompensation och i stället krävde bindande politiska åtgärder så som koldioxidskatter.¹⁰⁰ Tidigare hade frågan bara dykt upp någon enstaka gång i materialet, i en redaktionell text och i en nyhetstext från SMB, båda två med en positiv syn på konceptet.¹⁰¹

⁹⁶ Larsson (2016b:10 (DN)).

⁹⁷ Kihlberg, Rosén & Karlsson (2016:12 (DN)).

⁹⁸ Rindevall (2019a (SMB)).

⁹⁹ Röstlund (2019a:6f; 2019b:10; 2019c:11 (DN)); Röstlund & Lenas (2019:4f (DN)).

¹⁰⁰ DN-redaktionen (2019b:2 (DN)); Helmersson (2019:2 (DN)).

¹⁰¹ Grant (2016 (SMB)); Hellberg (2016 (SMB)).

En annan liknande fråga som aktualiserats i ett antal artiklar är systemet med utsläppsrätter. I DN och SMB finns det ett par artiklar där systemet förordas. Det tydligaste exemplet kommer från en ledare i DN från 2019:

För det första: systemet med utsläppsrätter ska även fortsättningsvis vara unionens viktigaste verktyg för att tvinga fram en omställning. Det är utmärkt. Att prissätta koldioxid och låta den som förorenar betala är det bästa sättet att pressa utsläppen och tvinga fram innovationer på ett resurseffektivt sätt.¹⁰²

Här beskrivs handeln med utsläppsrätter som *det bästa* sättet att få ner utsläppen. De styrkor som tas upp har dessutom att göra med hur förenligt systemet är med marknadens logik, vilket gör skribentens förtroende för tillväxtekonominns förutsättningar att lösa klimatkrisen ännu tydligare. Förhoppningar kring innovationer snarare än livsstilsförändringar antyds också här, en annan aspekt av hegemoniska perspektiv på omställningen som kommer att diskuteras vidare i nästa avsnitt.

Denna optimistiska syn på utsläppsrättshandeln kan jämföras med en kommentar från en representant för miljöorganisationen 365.org som publicerats i SMB:

Sweden has the power and responsibility to ensure the carbon it owns stays in the ground. Slavery didn't end by selling slaves to someone else. A climate crisis can only be averted by keeping fossil fuels in the ground and carbon trading has consistently failed to do that.¹⁰³

Denna artikel publicerades i samband med regeringens kontroversiella beslut att sälja Vattenfalls tyska kolgruvor och i stället avsätta 300 miljoner per år för att köpa och skrota utsläppsrätter. Artikeln samlar kommentarer från olika delar av miljörörelsen som alla är mycket kritiska. Citatet ovan har dock en särskilt upprörd ton. Försäljningen liknas med slavhandel och handeln med utsläppsrätter underkänns fullständigt som kompensation. Skarp kritik mot regeringens beslut från flera håll publiceras också i en artikel i Syre.¹⁰⁴

Teknikens möjligheter och begränsningar

En central aspekt av mer hegemoniska perspektiv på omställningen av ekonomin är övertygelsen att ett tekniksprång kommer att stå för merparten av de förändringar som behöver ske. Gröna perspektiv ifrågasätter denna optimism och ser drastiska förändringar

¹⁰² Liby Troein (2019:2 (DN)).

¹⁰³ Rosell (2016 (SMB)).

¹⁰⁴ Syre-redaktionen (2016b (Syre)).

i produktions- och konsumtionsmönster som huvudvägen framåt, med teknikutveckling som en mindre del av lösningen. Båda sidor av denna debatt förekommer i materialet.

I Syre dominerar teknikskepticismen, både i det redaktionella och det icke-redaktionella materialet. I sex olika redaktionella artiklar uttrycks olika grader av kritik mot antagandet att ny teknik kommer att räcka för att hantera klimathotet.¹⁰⁵ I flera fall knyter kritiken direkt an till en uttalad tillväxtkritik. Se till exempel citatet nedan från 2016:

När världens politiker samlas i Marocko måste de slå bort utopiska idéer om att teknologin ska rädda oss. Även om det framstår lockande med både tillväxt och klimatanpassning måste vi börja i andra änden. Först de ramar som naturen sätter, sedan kan vi börja drömma om tillväxt.¹⁰⁶

Idén om att teknik och innovation ska vara lösningen beskrivs som utopisk och naiv. Det realistiska och säkra alternativet är i stället att överge tillväxtekonomin tills vidare. Detta innebär alltså en tydlig kritik mot den hegemoniska idén att ny teknik snabbt kommer möjliggöra en grön tillväxt. I stället krävs helt nya prioriteringar i enlighet med gröna kontrahegemoniska perspektiv. Denna typ av direkta och generella uppmaningar att styra om fokuset från teknologiska lösningar till systemförändringar förekommer också i nyhetsmaterialet, men vanligare är att kritiska perspektiv inkluderas i artiklar som rapporterar om ny teknik. Detta kan vi till exempel se i ett längre reportage om flygbranschen som publicerades i Syre 2016. En hållbarhetsforskare får besvara frågan om inte ny teknik kan lösa flygets hållbarhetsproblem:

Men kan inte tekniken lösa problemen? Förmodligen inte. Åtminstone inte inom överskådlig framtid. - IATA har ju som mål att halvera utsläppen från flyget till 2050. Men jag kan inte föreställa mig hur det skulle gå till, om man inte gick över till biobränsle i hela världen. Men det skulle ju leda till ett hårt tryck och konkurrens om marken, säger Jörgen Larsson.¹⁰⁷

Flygorganisationen IATA:s utsläppsmål beskrivs som ogenomförbara och de praktiska hindren för en hållbar flygsektor betonas. Sakligt och bestämt underkänns teknikoptimismen. Även om det inte sägs rakt ut så sticker denna typ av påståenden håll på föreställningar om att vi kan leva och konsumera på som vanligt och samtidigt stävja klimatkrisen, i linje med kontrahegemoniska perspektiv på frågan. Liknande typer av problematiseringar av grön teknik förekommer i flera andra Syre-artiklar.¹⁰⁸

¹⁰⁵ Se t.ex.: Syre-redaktionen (2016c (Syre)); Fernström (2016b (Syre)); Pettersson (2019c (Syre)).

¹⁰⁶ Gönczi (2016a (Syre)).

¹⁰⁷ Syre-redaktionen (2016d (Syre)).

¹⁰⁸ Se t.ex.: Syre-redaktionen (2016e (Syre)); Syre-redaktionen (2016f (Syre)); Westerlund (2019 (Syre)).

I de etablerade medierna dominerar i stället mer optimistiska perspektiv på teknikens potential, i både redaktionella artiklar och nyhetsartiklar. I en ledare publicerad i SvD beklagar sig skribenten över debattörer som ägnar sig åt klimatalarmism och ställer krav på livsstilsförändringar:

Eller så inser de, fast de av någon anledning inte vill erkänna det, att lösningen finns på annat håll än i vegetarianism och flygfobi - exempelvis i att vi anpassar samhället till det förändrade klimatet och utvecklar teknik som avlägsnar en väl avvägd mängd koldioxid ur atmosfären.¹⁰⁹

Skribenten avslutar artikeln med att konstatera att hon betraktar ”klimatfrågan som ytterligare en i raden av människans utmaningar, men inte som ett existentiellt hot”.¹¹⁰ Det här är på flera sätt ett tydligt exempel på ett hegemoniskt förhållningssätt till klimatförändringarna. De hegemoniska perspektiven tar sin utgångspunkt i uppfattningen att det etablerade ekonomiska och politiska systemet präglad av liberalism och marknadsekonomi har förutsättningarna att lösa alla tänkbara nuvarande och framtida problem. I enlighet med detta beskrivs här klimatfrågan som en hanterbar utmaning av många som inte motiverar avvikelser från den givna åtgärdsmodellen. Att beskriva ny teknik som koldioxidinsamling som en uppenbart bättre lösning än livsstilsförändringar antyder ytterligare att lösningarna finns inom vårt nuvarande ekonomiska system. Med ett undantag så är det denna typ av resonemang som dominerar på de etablerade mediernas ledarsidor.¹¹¹

På nyhetssidorna är ställningstagandena sällan lika bestämda och mer problematiserande artiklar förekommer också. Optimistiska perspektiv dominerar dock fortsatt. SvD hade under 2019 en lång reportageserie om klimatinnovationer som gav ett blandat intryck. Vissa av dem inkluderar tydliga problematiseringar och påminnelser om att innovationerna än så länge dras med flera betydande praktiska problem, något som alltså öppnar upp för slutsatsen att vi måste genomföra andra förändringar än de tekniska.¹¹² Andra artiklar ger en annan bild. Se till exempel detta citat från ett reportage om vätgas där ambitionen är att den ska kunna användas i allt från drivmedel, till energilagring och ståltillverkning. Reportern besöker ett stålverk som idag står för cirka

¹⁰⁹ Möllerström (2019:4 (SvD)).

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ För fler exempel se: DN-redaktionen (2016a:4 (DN)); Lomborg (2015:5 (SvD)); Ludvigsson (2019a:6 (SvD)).

Undantag som talar om behovet av systemomställning: Molander (2016:4 (DN)).

¹¹² Se t.ex.: Alestig & Hjalmarson Neideman (2019:14–17 (SvD)).

fem procent av Sveriges samlade koldioxidutsläpp men som satsar på att få ned dessa till noll genom vätagasen. Reportern kommenterar:

En smått ofattbar insikt om vad som faktiskt skulle göra skillnad - på riktigt - uppenbarar sig. Om SSAB skulle kunna göra järn- och stålproduktionen fossilfri i alla sina anläggningar, handlar det om cirka 10 procent av de svenska koldioxidutsläppen. Inrikesflygen står för drygt en.¹¹³

Den nya vätagastekniken beskrivs som den lösning som skulle ”göra skillnad på riktigt”. Vad som inte skulle göra skillnad på riktigt förklaras inte, men man kan misstänka att reportern anspelar på livsstilsförändringar av typen att sluta flyga inrikes. Hela artikeln saknar i princip helt problematiseringar av teknikens möjligheter. I stället avslutas artikeln med slutsatsen att tekniken redan finns där, det är inte ens framtidsvisioner längre.¹¹⁴ Detta ger en väldigt positiv syn på teknikens möjligheter att lösa klimatproblemen, något som är karaktäristiskt för en mer hegemonisk syn på omställningen. Det möjliggör slutsatsen att klimatförändringarna kan stävjas inom ramen för det nuvarande ekonomiska systemet.

Hos SMB är det mer blandat med färre tydliga exempel och ungefär lika många artiklar som präglas av teknikoptimism som skepticism, både i det redaktionella materialet och nyhetsmaterialet.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att relationen mellan tillväxtekonomin och klimatet regelbundet diskuteras i materialet och att både hegemoniska och kontrahegemoniska perspektiv finns tydligt representerade. I de etablerade medierna dominerar hegemoniska perspektiv medan bilden är mer splittrad i de alternativa medierna. Syre är mest konsekvent med kontrahegemoniska perspektiv men vissa hegemoniska perspektiv förekommer framför allt i intervjuer med elitaktörer i nyhetsartiklar. I SMB återkommer båda typer av perspektiv. Med detta sagt går vi vidare till den sista jämförelsedimensionen; relationen mellan klimatet och medborgaren.

¹¹³ Treijs (2019:20 (SvD)).

¹¹⁴ Ibid:21.

Relationen mellan klimatet och medborgaren

I detta sista analysavsnitt går vi vidare till relationen mellan klimatet och medborgaren. Likt det förra avsnittet rymmer materialet här perspektiv från båda ändorna av spektret. Här finns både direkta uppmaningar att gå ut på gatorna och driva på politikerna att vidta kraftiga politiska åtgärder och övertygelser om att politiska reformer gör mer skada än nytta och att klimatfrågan bör lämnas åt experter och företag att lösa.

Detta avsnitt börjar med att behandla skildringen av politikens potential som drivande i omställningen till ett hållbart samhälle och går sedan vidare till de olika roller som tillskrivs elitaktörer respektive enskilda medborgare.

Politikens möjligheter och begränsningar

En grundläggande fråga när det kommer till medborgerligt engagemang i klimatpolitiken är huruvida politiken över huvud taget anses vara den rätta instansen för att hantera klimatfrågan. Även om grön politisk teori grundar sig i en viss skeptiskhet till centraliserade institutioner som för politiken långt bort från medborgarna så dominerar ändå övertygelsen att det är genom politiken snarare än företagen eller vetenskapen som de nödvändiga förändringarna av samhället ska ske. Mer hegemoniska perspektiv däremot kan präglas av uppfattningen om att politiken mest är i vägen för marknadens effektivitet och vetenskapens innovation. I framför allt SvD:s redaktionella material finns det ett antal väldigt tydliga resonemang av detta slag, med det förekommer också i DN.¹¹⁵ I en artikel som publicerades i samband med COP21 konstaterar till exempel skribenten att ”Det är inte politiker som löser klimatfrågan, det gör alla de som är verksamma och engagerade i företag, forskning, fattigdomsbekämpning och teknikutveckling”.¹¹⁶

¹¹⁵ Se t.ex.: Ivanov (2015:4 (SvD)); Wålsten (2019:4 (SvD)); DN-redaktionen (2015:4 (DN)).

¹¹⁶ Ludvigsson (2015:4 (SvD)).

En annan variant på liknande resonemang är att visserligen efterfråga politiska beslut, men endast i form av pengar till ny forskning. Ett något anmärkningsvärt exempel på ett sådant resonemang framkommer i en ledartext publicerad i SvD kort efter att Donald Trump vunnit det amerikanska presidentvalet. Det råder en stor oro över att Trump ska dra USA ur Parisavtalet. Denna skribent ser dock Trump som en potentiell välgörare för klimatet och Parisavtalets fall som en potentiellt god idé:

Det skapar också en möjlighet att komma fram till en klokare lösning. Klimatekonomer har funnit att forskning och utveckling om grön energi är ett mycket effektivare sätt. Detta stämmer mycket bra överens med Trumps kampanjlöfte om att "investera i forskning och utveckling inom hela det vetenskapliga området" och med hans krav på att "utveckla energikällor och energiproduktion som minskar beroendet av fossila bränslen".¹¹⁷

Valet av en politiker som vill avsäga sig alla USA:s tidigare åtaganden när det kommer till utsläppsminskningar beskrivs som en potentiellt bra idé eftersom den typen av politik är så ineffektiv. I stället beskrivs lösningen ligga i tekniksatsningar – alltså ytterst bortom politiken och i stället i forskarna och företagens händer. I en annan reaktion på valet av Trump hoppas DN:s ledarredaktion på att Trumps tillträde ska ha en begränsad effekt på omställningen. Hoppet läggs på att ny grön teknik ska utvecklas och spridas i en sådan takt att fossila bränslen ska utkonkurreras oberoende av politikens stöd.¹¹⁸ Båda dessa artiklar för lösningen av klimatkrisen väldigt långt bort från den vanliga medborgaren och bidrar därmed till en hegemonisk, passiv syn på medborgarens relation till omställningen.

I alla tidningar finns det däremot också flera exempel på artiklar som på olika vis beskriver politiken som ett viktigt instrument för att stävja klimatförändringarna. Detta kan ta sig uttryck i krav på politiska reformer eller som positiv rapportering kring framgångsrika tidigare reformer eller kommande reformer som tillskrivs stor potential.¹¹⁹ Ett sådant exempel kommer från en nyhetsartikel i SMB från 2016 där klimatforskaren Johan Rockström uttalanden om politikens roll i omställningen återges:

Under panelen i Almedalen talade han till en stor publik, där han tyckte att politiken ska stå för lösningarna. - Vi måste sluta expandera jordbruket, göra det fossilfritt och stoppa överanvändningen av antibiotika, för att ta några exempel. Vi behöver starka, modiga och väldigt ambitiösa politiska beslut, både i Sverige, EU och FN.¹²⁰

¹¹⁷ Lomborg (2016:5 (SvD)).

¹¹⁸ DN-redaktionen (2016b:4 (DN)).

¹¹⁹ Wijkman (2016b (SMB)); Kihlberg (2016a:14 (DN)); Syre-redaktionen (2016d (Syre)); Vilhelmsson (2019 (SMB)).

¹²⁰ Rindevall (2016a (SMB)).

Här görs det väldigt tydligt att politiken spelar en mycket viktig roll i hanteringen av klimatförändringarna. Både konkreta åtgärder och en allmän ökad politisk beslutsamhet efterfrågas. Omställningen beskrivs som något uppenbart politiskt som vi måste ta ett gemensamt ansvar för på flera nivåer.

På motsatt vis förekommer det också artiklar i alla tidningar som beskriver enskilda reformer som ineffektiva eller skadliga. När Donald Trump blev vald till president samt när COP25 inte resulterade i de framsteg som man hade hoppats på präglades många artiklar av pessimism: det verkar inte vara möjligt med större politiska överenskommelser eller reformer. Johan Rockström kommenterar misslyckandet under COP25:

[Johan Rockström] menar att problemet i Madrid undergräver hela klimatförhandlingsarbetet. - Det här är verkligen allvarligt. Det finns en risk för ett förakt mellan medborgare och politik på klimatområdet. Nu har vi ägnat fyra år åt att sy ihop lösa ändrar från ett avtal som skulle ha varit klart 2015, säger han.¹²¹

Hur ska man tolka uttryck av frustration av detta slag? Precis som positiv rapportering kring reformer kan bidra till uppfattningen att politisk förändring är möjlig och politiskt engagemang därmed är befogat, så kan pessimistisk rapportering bidra till motsatt uppfattning. Rockström påpekar här att det stora medborgerliga engagemanget som fanns i form av ungdomsprotester i samband med COP25 inte verkade påverka utfallet. Samtidigt befinner sig toppmöten långt bort från den enskilda medborgaren, vilket skulle kunna innebära att rapportering från dessa möten redan från början endast i begränsad omfattning uppmuntrar till medborgerligt engagemang.

På samma sätt kan man fråga sig hur positiv rapportering kring toppolitik på elitnivå ska tolkas. Ett par artiklar använder begreppet ”ett apolloprogram för vår tid” för att beskriva ambitiösa målsättningar och handlingsplaner på elitnivå. Till exempel använde kommissionsordförande von der Leyen uttrycket när hon lanserade EU:s gröna giv. Är detta att betrakta som ett tecken på att politisk handlingskraft är möjlig och därmed som något som indirekt uppmuntrar till en politisering av klimatfrågan? Eller är det ett exempel på elitaktörer som ”löser” problem långt bort från den enskilda människan som därmed inte har anledning att lägga sig i? Detta för oss vidare till nästa delavsnitt som handlar om vilka aktörer som ges politisk agens.

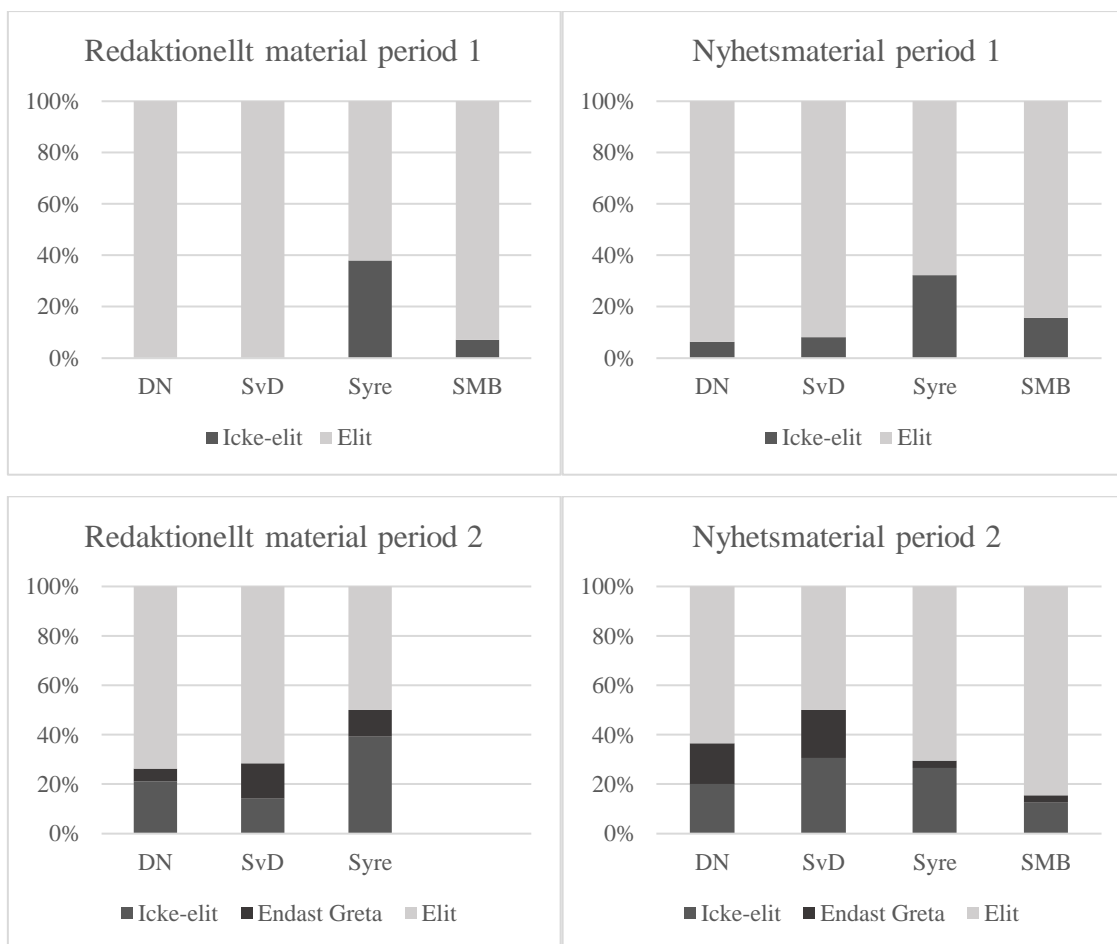
¹²¹ Alestig (2019a:15 (SvD)).

Medborgare och eliter som politiska aktörer

En viktig skillnad mellan hegemoniska och gröna kontrahegemoniska perspektiv på klimatpolitik är vilka aktörer som beskrivs som drivande. Hegemoniska perspektiv präglas av ett stort elitfokus: omställningen sker antingen utanför politiken genom innovation och tekniska framsteg, eller genom överenskommelser mellan politiska eliter, ofta på internationell nivå. Gröna kontrahegemoniska perspektiv präglas av en skeptiskhet inför hierarkiska system och betonar i stället betydelsen av att enskilda medborgare engageras politiskt.

Ett mycket enkelt sätt på vilket dessa frågor aktualiseras i medierapporteringen är valet av aktörer som ges utrymme. Figur 2 visar en kvantitativ sammanställning av andelen artiklar som tar upp icke-elitaktörer. För att räknas till icke-elitaktör-kategorin har det räckt med att en icke-elit nämns, de behöver inte dominera artikeln. Till icke-elitaktörer räknas bland annat individer som introduceras som ”vanligt folk”, aktivister och småbönder. Till elit-aktörer räknas politiker, experter, större företag och högt uppsatta personer inom miljöorganisationer. Artiklar där Greta Thunberg är den enda potentiella icke-elitaktören som nämns räknas som en egen kategori. Greta Thunberg är en inte helt lättkodad aktör. Å ena sidan slog hon igenom som en representant för en ”vanlig” ungdom, i motsatts till elitaktörer. Å andra sidan har hon under 2019 blivit världsberömd och kallar till egna presskonferenser – är därmed på flera vis en elitaktör.

Figur 2: Andel artiklar där icke-elit aktörer förekommer

Som flera andra gånger i denna undersökning sticker Syre ut. Syre är den enda tidningen med en stabilt hög andel artiklar som tar upp icke-elitaktörer. SMB håller också en relativt stabil nivå över tid, men lägre än Syre. För nyhetsartiklar publicerade under period 2 har SMB den lägsta andelen artiklar med icke-elitaktörer representerade.

När det kommer till de etablerade medierna sker däremot en ganska kraftig förändring. Under den första undersökningsperioden förekommer icke-elitaktörer mycket sällan i klimatrapporeringen, och inte alls i det redaktionella materialet. Under den andra undersökningsperioden ökar andelen artiklar till en nivå som är jämförbar med Syres. Trots att det är relativt få artiklar som analyserats och exakta förändringar i procent därmed bör tas med en nypa salt, så är det ändå lätt att dra slutsatsen att en förändring har skett. Det går också redan här att se att Greta Thunberg utgör en betydande andel av denna förändring. Något som är viktigt att notera särskilt med det redaktionella materialet i de etablerade medierna är att en artikel räknas som att inkludera en icke-elitaktör även i de

fall denna aktör blir hårt kritiserad. Till exempel publicerade SvD:s ledarsida flera artiklar som raljerade kring aktivister och ifrågasatte Greta Thunbergs aktivism, något som här räknas som att icke-elitaktörer diskuteras trots att denna typ av artiklar sannolikt inte uppmuntrar till medborgerligt engagemang. Det är därför viktigt med en kvalitativ analys av materialet, vilket resten av detta avsnitt kommer att ägnas åt.

En av de vanligast förekommande icke-elitaktörerna i materialet är aktivister. Aktivister är också en särskilt relevant typ av aktör då aktivism direkt knyter an till frågan om medborgerligt engagemang. En aktivist är en aktiv medborgare som försöker påverka politiken bortom valdagens röstning.

Syre ger särskilt mycket utrymme åt just aktivister. I det redaktionella materialet beskriver skribenterna också i flera fall sig själva som aktivister.¹²² I de etablerade medierna är det tydligt att det är Greta Thunberg som skapat den ökade rapporteringen om aktivister; många artiklar handlar bara om henne och hon är med som en del av en större aktivistisk våg i ännu fler artiklar.¹²³ I de alternativa medierna är rapporteringen mer stabil över tid och de är mer benägna att lyfta andra aktivister än Greta, även om Syre som sagt ger mer utrymme åt aktivister än vad SMB gör.

Vad som sägs om aktivister varierar. I Syres redaktionella material ges aktivister i regel uppmuntran och respekt. Ett tydligt exempel kommer från en krönika från 2019 där skribenten gläds över nya växande miljörelser så som *Fridays for Future* och *Extinction Rebellion*. Skribenten ska själv åka ned till Berlin för att delta i en protest och uppmuntrar läsarna att också engagera sig:

Men det går att göra skillnad som enskild individ. Om tillräckligt många sluter sig samman och går ut på gatorna för att på ett fredligt sätt visa vägen mot förändring skapar detta inte bara aktivt hopp, det stödjer också de parlamentariska krafter som försöker påverka utvecklingen åt rätt håll.¹²⁴

Aktivism beskrivs här som något viktigt med kraft att förändra. Kopplingen mellan aktivism och parlamentarisk politik görs också för att visa hur olika typer av politisk handling hänger ihop. Den enskilda människan ges makt att påverka, sida vid sida med likasinnade politiska eliter. Olika typer av hyllningar till aktivism återkommer regelbundet i Syres redaktionella material. Ett annat nämnvärt exempel kommer från 2016, precis efter att Donald Trump valts till USA:s president. I Syre publiceras samtidigt

¹²² Se t.ex.: Villkatt (2016 (Syre)); Möller (2016 (Syre)); Rudberg (2016a (Syre)).

¹²³ Se t.ex.: Magnusson (2019a:2 (DN)); Urisman Otto (2019:11 (DN)); TT (2019:28 (SvD)).

¹²⁴ Adamsson (2019 (Syre)).

två texter som presenterar en och samma slutsats: nu behövs aktivism.¹²⁵ Till skillnad från nattsvart pessimism till följd av valresultatet (som dock också förekom i en annan artikel publicerad runt samma tid¹²⁶) eller försäkringar om att marknaden och andra eliter nog är på väg att lösa problemen utan USA:s politiska stöd (som förekom i ett par artiklar i etablerade medier, se tidigare avsnitt), så för denna typ av resonemang tillbaka agensen till medborgaren och uppmuntrar till handling snarare än passivitet. Denna typ av stöd till aktivism förekommer inte i de andra tidningarna under den första undersökningsperioden. Under 2019 publicerades dock ett antal artiklar på DN:s ledarsida med en positiv syn på aktivism.¹²⁷ I nyhetsartiklar återkommer hyllningar av aktivister i alla tidningar under 2019, ofta från personer som kommenterar ungdomsdemonstrationerna i samband med COP25.¹²⁸

På de etablerade mediernas ledarsidor förekommer dock ibland också en annan syn på aktivister, framför allt i SvD. I flera artiklar nämns klimataktivister bara väldigt kort och på ett kritiskt eller raljant vis.¹²⁹ I samband med COP25 publicerades på kort tid flera redaktionella texter som var tydligt kritiska till Greta Thunberg och andra aktivister.¹³⁰ I en av dem kritiseras Gretas föräldrar för att ha misslyckats med dotterns uppfostran och i för stor utsträckning låtit henne göra vad hon vill:

Det är lite sorgligt att titta på det senaste exemplet på missförstånd om barnets roll. Greta Thunberg släpps iväg av sina föräldrar och läxar upp världsledarna i FN. Alla vet vid det här laget vad hon sade, men det intressanta är inte hur barnen gör utan hur föräldrarna gör.¹³¹

Greta Thunbergs aktivism beskrivs här som olämplig och som något som hennes föräldrar borde ha stoppat. Detta är något helt annat än att uppmuntra till aktivism och politiskt engagemang i klimatfrågan. Att på olika sätt avfärda aktivism som löjligt, dumt eller skadligt är inte förenligt med gröna perspektiv på medborgerligt engagemang och kan tolkas som en uppmuntran till passivitet.

Aktivister är de vanligast förekommande icke-elitaktörerna i materialet, med inte de enda. I reportage om klimatförändringarna förekommer olika representanter för

¹²⁵ Gönczi (2016b (Syre)); Rudberg (2016b (Syre)).

¹²⁶ Hadley-Kamptz (2016 (Syre)).

¹²⁷ Svensson (2019:4 (DN)); DN-redaktionen (2019c:2 (DN)); Magnusson (2019b:2 (DN)).

¹²⁸ Se t.ex.: Kihlberg (2019a:10 (DN)); Kihlberg (2019b:8 (DN)); Alestig (2019b:6 (SvD)).

¹²⁹ Se t.ex.: Lifvendahl (2019:2 (SvD)); Kärkkäinen (2019:6 (SvD)).

¹³⁰ T.ex.: Ludvigsson (2019b:4 (SvD)); Lomborg (2019:4 (SvD)).

¹³¹ Popova (2019:4 (SvD)).

”vanliga människor” såsom lantbrukare¹³², renskötare¹³³, ursprungsfolk¹³⁴ eller konsumenter¹³⁵. Vissa artiklar beskriver konsekvenserna av klimatförändringar, andra hur enskilda anpassar sina levnadsvanor. Få gör en tydlig koppling till det politiska, i ett reportage i Syre konstaterar en självförsörjande familj i stället något uppgivet att man inte kan räkna med att politiker gör något i tid.¹³⁶ Ett undantag värt att notera är en artikel i SMB där tolv möjliga kommunala reformer listas och läsaren uttryckligen uppmanas att skicka in medborgarförslag för att försöka påverka de lokala politikerna, ett mycket tydligt exempel på medborgerligt engagemang.¹³⁷

Detta för oss vidare till en annan aspekt av hur eliter respektive medborgares roll i klimatpolitiken kan kommuniceras: nivån på politiken som diskuteras. Som tidigare nämnt ämnar gröna perspektiv att föra politiken närmare medborgaren och tidigare forskning har kritiserat etablerade medier för att i för stor utsträckning fokusera på internationella toppmöten och annan storpolitik och förbise betydelsen av åtgärder som vidtas på mer lokal nivå med större inflytande från medborgarhåll.

Båda undersökningsperioderna i denna uppsats inkluderar minst ett klimattoppmöte, COP21 (2015), COP22 (2016) eller COP25. COP25 är särskilt välbevakat. DN utgör med sina 13 artiklar den tidning som publicerade flest nyhetsartiklar om COP25 under den andra undersökningsperioden. SMB är med sina fem artiklar den som publicerade det minsta antalet artiklar på samma ämne. SvD och Syre befinner sig mitt emellan med elva respektive nio publicerade nyhetsartiklar i ämnet. COP21 och 22 bevakades endast med några enstaka artiklar per tidning. Denna förändring över tid bör dock inte tolkas som att tidningarna blivit mer elitfokuserade mellan de två olika undersökningsperioderna. COP-mötena är bara ett exempel på politik på elitnivå av många och deras nyhetsvärde varierar alltid lite från år till år. Skillnaden mellan tidningarna är dock något mer representativ för helhetsbilden som framgår i materialet. SMB står ut med en betydligt mer begränsad bevakning av toppmötena jämfört med de andra tidningarna. SMB har också generellt en mer blandad bevakning med artiklar från

¹³² Ennart (2016:14 (SvD)).

¹³³ Kihlberg (2016b:8f (DN)).

¹³⁴ Stiernstedt & Pehrsson (2016:8–11 (SvD)).

¹³⁵ Syre-redaktionen (2016d (Syre)).

¹³⁶ Syre-redaktionen (2016f (Syre)).

¹³⁷ Rindevall (2019b (SMB)).

olika länder och på varierande politisk nivå.¹³⁸ Detta skiljer dem framför allt från de etablerade medierna, och i synnerhet DN, som har ett tydligare fokus på internationella eliter i sin politikbevakning av klimatfrågan.

Ett exempel på en nyhetsartikel som genom ett lokalt fokus gör kopplingen mellan medborgare och politik tydlig kommer från en nyhetsartikel i Syre som handlar om Öresund. Reportaget beskriver hur Öresund gick från att vara ett döende hav till att nu vara ett föredöme för hur hav kan räddas. En forskare som intervjuas betonar dock att det krävs politisk vilja:

Att vända utvecklingen är möjligt – om den politiska viljan finns, understryker han. - Inom en tidsperiod av 30 år har Öresund förvandlats från något riktigt illa till den del av världshavet som är både produktivt och välmående.¹³⁹

Just denna artikel utgör ett särskilt tydligt exempel på gröna perspektiv på politiken då utrymme också ges för att beskriva det politiska engagemang som krävts för att nå denna förbättring av havskvalitén. I artikeln framgår hur en framgångsrik aktivistkampanj spelade en betydande roll för att frambringa effektiva politiska åtgärder. Detta kan illustrera att framsteg är möjliga, förutsatt att medborgare engagerar sig. Artikeln visar också hur förändringar på lokalnivå kan få större effekter genom att verka som föredöme för andra projekt som tillsammans kan göra stor skillnad.¹⁴⁰ Om man jämför denna typ av rapportering med artiklar som helt och hållet fokuserar på toppmöten och politik som styrs av ett fåtal elitaktörer kan man se en påtaglig skillnad i vilken agens som tilldelas vanliga medborgare och hur det kan bidra till att uppmuntra till politisk handling snarare än passivitet.

För att sammanfatta kan vi konstatera att detta är det första avsnitt där tydliga förändringar över tid varit möjliga att urskilja. Dessa förändringar har framför allt skett i de etablerade medierna och handlar om ett ökat fokus på och delvis mer positiv rapportering kring klimataktivism. I övrigt förekommer både hegemoniska och kontrahegemoniska perspektiv i alla tidningar, framför allt i nyhetsartiklar. De alternativa medierna präglas dock i större utsträckning än de etablerade av kontrahegemoniska perspektiv, bland annat genom ett mindre tydligt elitfokus. Med detta så avslutas analysdelen av denna uppsats. Vi går nu vidare till en sammanfattande jämförande analys.

¹³⁸ Se t.ex.: Rönnols (2016 (SMB)); Rindevall (2016b (SMB)); Rindevall (2019c (SMB)).

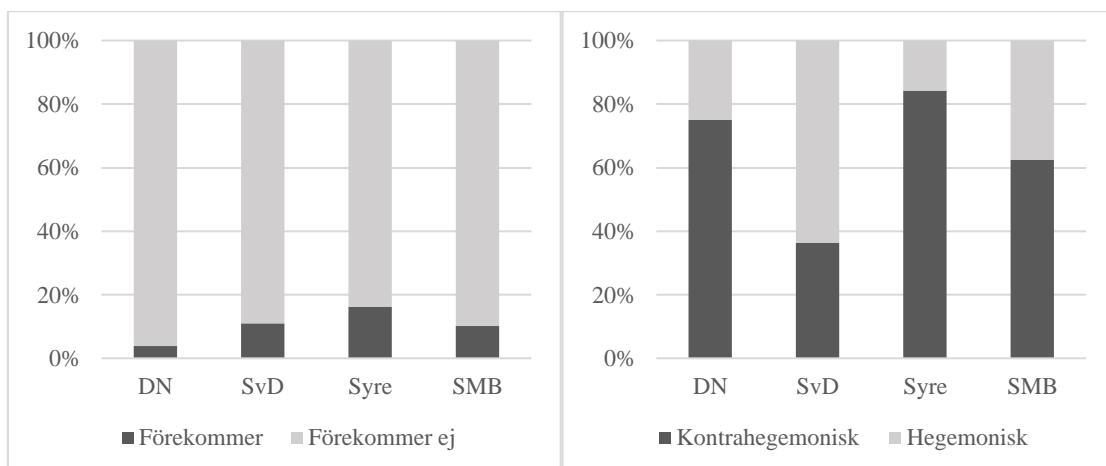
¹³⁹ Sandin (2019b (Syre)).

¹⁴⁰ Se vidare t.ex.: Lundkvist Fridh (2019 (Syre)).

Jämförande analys

I detta avsnitt ges en översikt över resultaten och de likheter och skillnader som går att identifiera mellan de olika tidningarna, artikeltyperna och tidsperioderna. Detta görs dels genom att resultaten från analysdelen sammanfattas, dels genom enklare kvantitativa sammanställningar. De tre huvudsakliga jämförelsedimensionerna kommer att behandlas var för sig.

Figur 3: Andel artiklar som berör relationen mellan människa och natur (vänster), förekomst av hegemoniska och kontrahegemoniska perspektiv (höger).

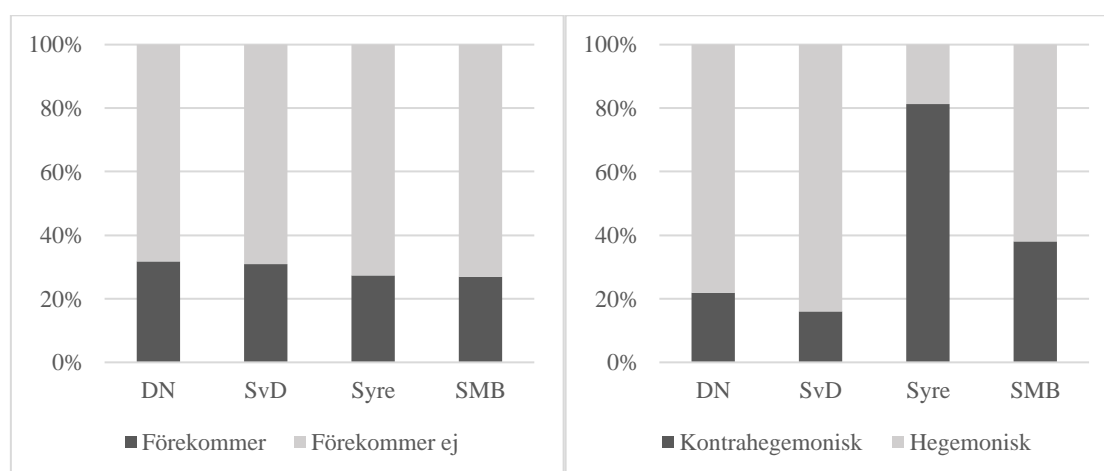
I den vänstra delen av Figur 3 kan vi se att endast en liten andel av materialet berör relationen mellan människa och natur. Syre, där ämnet kommer upp i drygt 16 procent av artiklarna, är den tidning som tar upp ämnet flest gånger. I DN, som tar upp ämnet minst antal gånger, förekommer det i endast knappt fyra procent av artiklarna. I analysdelen framkom dessutom att de allra flesta av de tydligare principiella ställningstagandena är begränsade till Syre och framför allt deras redaktionella material.

Den högra delen av Figur 3 illustrerar fördelningen mellan kontrahegemoniska och hegemoniska perspektiv i de artiklar som berör relationen mellan människa och natur. Båda alternativa medier har en hög andel kontrahegemoniska perspektiv (84 respektive 62,5 procent). För de etablerade medierna framkommer en mer blandad bild. I DN präglas

75 procent av artiklarna av kontrahegemoniska perspektiv, i SvD är motsvarande siffra drygt 36 procent. Innan några alltför bestämda slutsatser dras baserat på detta är det dock viktigt att notera att det för alla tidningar förutom Syre är väldigt få artiklar som ligger till underlag för dessa beräkningar.¹⁴¹ Detta innebär att så lite som någon enskilda ytterligare artikel hade kunnat ge en stor effekt på det procentuella förhållandet mellan hegemoniska och kontrahegemoniska perspektiv. När det kommer till Syre är dock analysen baserad på så pass många artiklar att det går att säga att kontrahegemoniska perspektiv dominerar.

Figurerna visar inte eventuella förändringar som skett över tid. Den kvalitativa analysen visade dock inte heller några övertygande förändringar över tid, men även här försvåras jämförelser av de begränsade antalet relevanta artiklar. När det kommer till skillnader mellan olika artikeltyper framkom det i analysdelen att Syres redaktionella material var den kategori där ämnet kom upp i störst andel av artiklarna (9 av 28, eller 32 procent). För övriga tidningar kommer ämnet upp så pass sällan att det inte går att säga något om skillnaden i utbredning mellan olika artikeltyper.

Figur 4: Andel artiklar som berör relationen mellan tillväxtekonomin och klimatet (vänster), förekomst av hegemoniska och kontrahegemoniska perspektiv (höger).

Figur 4 är något enklare att tolka. Relationen mellan tillväxtekonomin och klimatet berörs i mellan 27 (SMB) och 32 procent (DN) av artiklarna. Detta innebär att denna dimension berörs betydligt oftare än den om relationen mellan människa och natur och att den

¹⁴¹ DN: 4, SvD: 11, Syre: 19, SMB: 8.

behandlas ungefär lika mycket i alla fyra tidningar. Även om det inte går att utläsa ur denna figur så överensstämmer den också med hur det i analysdelen framgick att alla tre delasppekter inklusive mer principiella ställningstaganden återkom i alla tidningar. Kort sagt betraktades relationen mellan tillväxtekonomin och klimatet som aktuell och relevant i alla tidningar.

När det kommer till fördelningen mellan hegemoniska och kontrahegemoniska perspektiv sticker Syre ut i den högra delen av Figur 4. I Syre präglas 81 procent av artiklarna av kontrahegemoniska perspektiv. Detta kan jämföras med 16 procent i SvD, 21 procent i DN och 38 procent i SMB. Syre har alltså en betydligt högre andel kontrahegemoniska artiklar jämfört med övriga tidningar. De två etablerade tidningarna domineras på ett motsvarande vis av hegemoniska perspektiv, medan SMB placeras någonstans i mitten.

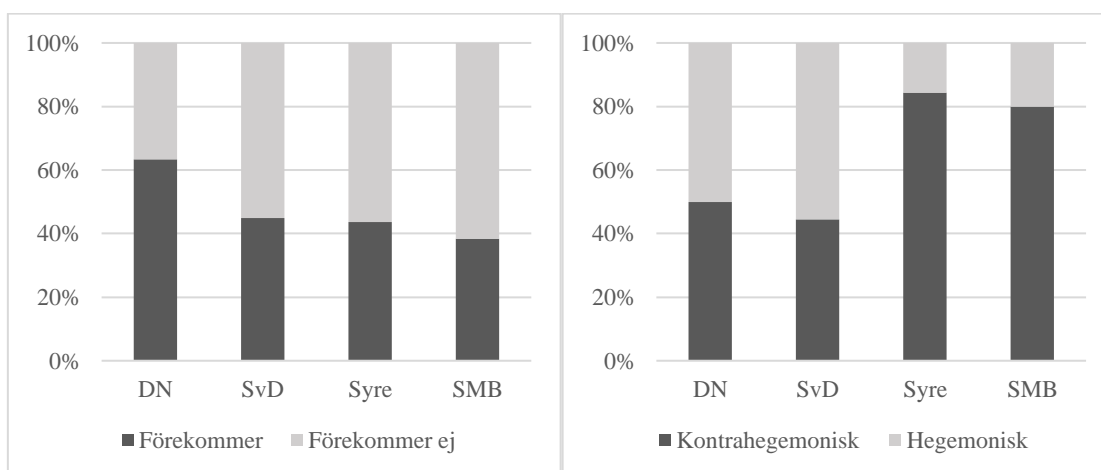
Denna enkla kvantitativa framställning av resultaten speglar på ett relativt gott vis de mer utförliga och nyanserade resultaten som framgick i analysdelen. Där stack Syre ut som den enda tidningen med tydliga principiella ställningstaganden mot tillväxtekonomin i det redaktionella materialet. Syre uppvisade också återkommande en kritisk inställning till teknikens möjligheter att lösa klimatkrisen. De etablerade medierna präglades av mer hegemoniska perspektiv på alla tre delasppekter som diskuterades, något som också illustreras av Figur 4.

SMB saknade helt principiella avståndstaganden från tillväxtekonomin i det redaktionella materialet men i övrigt kan SMB placeras i något typ mellanläge mellan de etablerade medierna och Syre med mer blandade ställningstagande och rapportering. Detta illustreras också väl av figuren ovan.

Något som dock inte framgår i figurerna ovan är skillnaderna mellan det redaktionella materialet och nyhetsmaterialet. I stort var skillnaderna mellan tidningarna mindre i nyhetsmaterialet än i det redaktionella materialet: för de etablerade medierna var det vanligare med kritiska perspektiv på marknaden och ny teknik i nyhetsartiklar än i ledartexter och tvärt om i Syre. Även SMB:s nyhetsmaterial innehöll en blandning av hegemoniska och kontrahegemoniska perspektiv. SMB:s redaktionella material, som ju dock endast fanns i den första undersökningsperioden, stack däremot ut genom att till anmärkningsvärt stor del domineras av hegemoniska perspektiv.

Eventuella förändringar över tid framgår som sagt inte heller i figurerna ovan. Detta var heller inget som diskuterades särskilt mycket i analysdelen eftersom förändringarna inte var särskilt stora. Andelen artiklar som tar upp relationen mellan tillväxtekonomin och klimatet går från 31 till 28 procent mellan period 1 och 2, en liten skillnad som därmed lika gärna skulle kunnat vara omvänd med ett annat urval. Andelen kontrahegemoniska artiklar går från 33 till 53 procent, vilket vid första anblick ser ut som en betydande förändring. En stor del av skillnaden kan dock förklaras av SMB:s väldigt hegemoniskt dominerade redaktionella material under den första undersökningsperioden. Under den andra undersökningsperioden saknas redaktionellt material från SMB, vilket gör jämförelsen svårtolkad. Sammantaget går det alltså inte att säga att det skett några betydande förändringar över tid i materialet när det gäller inställningen till relationen mellan tillväxtekonomin och klimatet.

Figur 5: Andel artiklar som berör relationen mellan medborgare och klimat (vänster), förekomst av hegemoniska och kontrahegemoniska perspektiv (höger).

I den vänstra halvan av Figur 5 kan vi se att relationen mellan medborgare och klimatet på ett eller annat vis berörs i en stor andel av artiklarna, i alla tidningar. I DN berörs ämnet i 63 procent av artiklarna och i övriga tidningar förekommer ämnet i mellan 38 och 45 procent av artiklarna. Här bör dock tilläggas att alla artiklar som på något vis diskuterar politiska reformer inkluderas här och att det är vanligt förekommande i dagstidningar är kanske inte särskilt förvånande.

I den högra halvan av Figur 5 kan vi se en ganska tydlig uppdelning mellan de alternativa och etablerade medierna, där de alternativa medierna har en betydligt högre

andel kontrahegemoniska perspektiv än de etablerade (84 respektive 80 procent jämfört med 50 och 44 procent). Jämfört med den förra dimensionen så är kontrahegemoniska perspektiv dock anmärkningsvärt vanliga även i de etablerade medierna. Här är det dock viktigt att anmärka att dessa figurer är en förenkling. Vissa uttryck för kontrahegemoniska perspektiv är mer tvetydliga än andra. I analysdelen diskuterades till exempel svårigheterna i att tolka positiv rapportering kring politik på elitnivå. Å ena sidan bidrar sådan rapportering till uppfattningen att klimatproblemen är något som politiken kan och bör lösa, å andra sidan kan elitfokus leda till passivitet hos den enskilda medborgaren då förändringar beskrivs ske mycket långt bort och det demokratiska inflytandet är tämligen indirekt. I denna kvantitativa sammanställning tar inte hänsyn till denna komplexitet, utan räknas alla potentiella uttryck för kontrahegemoniska perspektiv lika. I analysdelen konstaterades också att internationell toppolitik centrerad till ett fåtal eliter tog mycket plats i alla tidningar, men särskilt i de etablerade medierna. Detta bidrar till de höga andelarna kontrahegemoniska perspektiv i de etablerade medierna och gör att dessa siffror ska tolkas med viss försiktighet.

Något annat som inte framträder i Figur 5 är förändringen som skett över tid, som för de etablerade medierna var betydande. I avhandlingsdelen framkom det hur det mellan undersökningsperioderna skett något av en Greta-effekt som påverkat de etablerade mediernas syn på aktivism och därmed medborgerligt engagemang i klimatfrågan. Aktivister omnämndes i betydligt fler artiklar och beskrivs särskilt i DN i mer positiva ordalag. I nyhetsartiklarna i alla tidningar under period 2 återkommer hyllningar av aktivister, inte minst i samband med de stora ungdomsprotesterna runt COP25. SvDs ledarredaktion vidhöll dock i många fall en mer kritisk hållning till aktivister och aktivismens värde.

Om vi väger samman alla tre dimensioner kan vi konstatera att de största skillnaderna går att se mellan de etablerade medierna och Syre där Syre konsekvent erbjuder mer gröna kontrahegemoniska perspektiv än de etablerade medierna. SMB har en lite mer svårplacerad profil med en större blandning mellan hegemoniska och kontrahegemoniska perspektiv. Särskilt det redaktionella materialets syn på relationen mellan tillväxtekonomin och klimatomställningen sticker ut med flera mycket starka ställningstaganden för deras förenlighet. I övriga tidningar präglades det redaktionella materialet i högre utsträckning än nyhetsmaterialet av de perspektiv som man kan vänta

sig av respektive tidning, med starkare hegemoniska ställningstaganden i de etablerade medierna och starkare kontrahegemoniska ställningstaganden i Syre. Skillnaderna mellan de två etablerade medierna var över lag små, bortsett från redaktionella texters syn på aktivister där SvD hade en mer kritisk hållning under den andra undersökningsperioden. Förändringarna över tid var små eller svårtolkade för de två första jämförelsedimensionerna. När det kommer till relationen mellan medborgaren och klimatet går det däremot att se ett skifte mot mer rapportering kring och en mer positiv bild av aktivism och aktivister.

Slutsatser

Syftet med denna uppsats har varit att jämföra förekomsten av hegemoniska och gröna, kontrahegemoniska perspektiv i etablerade och alternativa mediers klimatrapportering. Det korta svaret är att det finns tydliga skillnader mellan etablerade och alternativa medier. För alla tre huvudsakliga dimensioner som studerats har det varit möjligt att identifiera tydliga kontrahegemoniska perspektiv i åtminstone någon av alternativa medierna medan de etablerade medierna har dominerats av hegemoniska perspektiv.

Detta resultat är ett annat än det som framgick i Moernaut och Mast, Brand och Brunnengräber samt Kenixs studier som alla visade en avsaknad av kontrahegemoniska perspektiv i de alternativa medierna och små skillnader gentemot de etablerade medierna. Resultaten i denna studie går däremot i samma linje som Gunster studie som visade att alternativa medier i större utsträckning än etablerade medier rapporterade om klimatfrågan på ett sätt som uppmuntrade till politiskt engagemang. I denna uppsats framkom att både Syre och SMB domineras av kontrahegemoniska perspektiv på relationen mellan medborgaren, vilket stödjer Gunsters slutsatser och Carvalhos förhoppningar om att alternativ media kan skildra klimatfrågan på ett sätt som uppmuntrar den enskilda medborgaren till att vidta politisk handling. Här är det dock viktigt att påpeka att Sverige, tack vare en tradition av att ta klimathotet på större allvar än många andra länder, är ett särskilt gynnsamt fall för förekomsten av gröna kontrahegemoniska perspektiv. Det är därmed svårt att dra några slutsatser om förekomsten av kontrahegemoniska perspektiv i alternativa medier i andra, mindre gynnsamma kontexter.

Anshelm och Hultman beskrev hur den svenska mediala klimatdebatten under slutet av 00-talet präglades av en mångfald av konkurrerande perspektiv men följdes av en period då klimatfrågan till stor del försvann från den politiska arenan och debatten stannade av. I denna uppsats vars undersökningsperiod tar sin början ungefär tio år efter Anshelm och Hultmans undersökningsperiods start har vi kunnat se en klimatdebatt som liknar den som fanns under det sena 00-talet. Debatten har vaknat till liv igen och under den andra undersökningsperioden publiceras fler artiklar än någonsin i frågan.

Kontrahegemoniska, systemkritiska perspektiv finns men framför allt i alternativa medier.

Ett viktigt resultat att lyfta fram är dock att de två alternativa medierna som studerats i denna uppsats skiljer sig markant åt när det kommer till förekomsten av kontrahegemoniska perspektiv på klimatfrågan. Syre är det enda mediet som konsekvent, för alla tre jämförelsedimensioner, präglas av kontrahegemoniska perspektiv. För SMB är bilden mer splittrad och bitvis domineras nyhetsplattformen tydligt av hegemoniska perspektiv. Detta visar att det inte är självklart att alternativa medier alltid representerar kontrahegemoniska perspektiv, utan att det finns variation inom det alternativa blocket. I denna uppsats har bara två alternativa medier studerats och framtida studier skulle behöva inkludera fler medier för att avgöra vilka typer av perspektiv som dominerar i den alternativa sektorn som helhet.

Ett något förvånande resultat är hur liten skillnaden är mellan de två undersökningsperioderna. Under 2019 skrivs det mycket mer om klimatfrågan än under 2016. När frågan betraktas som mer relevant och aktuell skulle man kunna misstänka att kontrahegemoniska perspektiv har en bättre möjlighet att bryta igenom. Men det har vi i huvudsak inte kunnat se i denna uppsats. Den enda påtagliga förändringen som gått att skönja är att klimataktivister får mer uppmärksamhet och respekt i etablerade medier under den andra undersökningsperioden. Här ser vi sannolikt en effekt av Greta Thunberg och den växande ungdomsrörelsen i hennes fotspår. En studie med andra teoretiska utgångspunkter kan säkert identifiera andra förändringar av klimatrapporteringen under denna tid men när det kommer till just kontrahegemoniska perspektiv på de tre dimensioner som har undersökts i denna uppsats har den ökande rapporteringen kring klimatförändringarna inte resulterat i några större förändringar. I denna uppsats görs dock bara två nedslag, för att säga mer om eventuella förändringar över tid kan fortsatta studier med fördel undersöka en längre period.

I denna uppsats har vi kunnat se många olika uttryck för hegemoniska och kontrahegemoniska perspektiv på klimatfrågan. Det har därmed framgått att även kritiska kontrahegemoniska perspektiv förekommer i svensk media. Dessa hittas dock till största del i alternativa medier, som till syvende och sist utgör en liten del av det svenska medielandskapet.

Detta för oss tillbaka till diskussionen om konsekvenser som påbörjades i inledningen. Om vi antar att de som regelbundet läser SvD inte läser Syre och vice versa, innebär det att läsare av de olika tidningarna kan få väldigt olika bilder av klimatförändringarna och omställningen till ett hållbart samhälle. Om de olika perspektiven inte möts i någon form av offentlig debatt kan det bli svårt att nå samförstånd och faktiskt förändring och i stället ökar risken för polarisering. Samtidigt berikar en mångfald av perspektiv, och nya idéer måste börja någonstans. Vi har nu kunnat se att verkligt alternativa alternativ finns i det svenska medielandskapet – om än i dess gröna ytterkant. Om de kommer stanna där eller kommer kunna bryta sig in i det större offentliga samtalet återstår att se.

Litteraturförteckning

- Abbas, Hoveyda & Kumar, Ranajay, 2012, *Political Theory*, New Delhi: Pearson, e-bok.
- Anshelm, Jonas & Hultman, Martin, 2014, *Discourses of Global Climate Change: Apocalyptic Framing and Political Antagonisms*, London: Taylor & Francis.
- Asplund, Therese, 2014, *Climate Change Frames and Frame Formation: An Analysis of Climate Change Communication in the Swedish Agricultural Sector*, doktorsavhandling, Linköping: Linköping universitet.
- Barry, John, 1996, "Sustainability, Judgement and Citizenship: Connecting Green Politics and Democracy", i: *Democracy and Green Political Thought*, B. Doherty & M. de Geus (red.), London: Routledge.
- Barry, John, 1999, *Rethinking Green Politics*, London: Sage Publications.
- Beckman, Ludvig, 2005, *Grundbok I idéanalys: Det kritiska studiet av politiska texter och idéer*, Stockholm: Santérus Förlag.
- Boykoff, Maxwell T., 2008, "The Cultural Politics of Climate Change Discourse in UK Tabloids", *Political Geography*, 27:5.
- Brand, Alexander & Brunnengräber, Achim, 2012, "Conflictive Knowledge Constructions on Climate Change through Mainstream and Alternative Media?", *Tanscience*, 3:1.
- Broadbent, Jeffrey et al, 2016, "Conflicting Climate Change Frames in a Global Field of Media Discourse", *Socius*, 2.
- Carvalho, Anabela, 2010, "Media(ted) Discourses and Climate Change: a Focus on Political Subjectivity and (Dis)engagement", *Wiley Interdisciplinary Review: Climate Change*, 1:2.
- Chen, Kaiping et al, 2022, "How Climate Movement Actors and News Media Frame Climate Change and Strike: Evidence from Analyzing Twitter and News Media Discourse from 2018 to 2021", *The International Journal of Press/Politics*.
- Connelly, James et al, 2012, *Politics and the Environment: From Theory to Practice*, New York: Rutledge.

- Deckers, Jan, 2004, "Christianity and Ecological Ethics: The Significance of Process Thought and a Panexperientialist Critique of Strong Anthropocentrism", *Ecotheology*, 8:3.
- Dobson, Andrew, 2007, *Green Political Thought*, 4:e uppl., London: Routledge.
- Gunster, Shane, 2012, "Visions of Climate Politics in Alternative Media", i *Climate Change Politics: Communication and Public Engagement*, A. Carvalho & T. R. Peterson (red.), Amherst: Cambria Press.
- Gustavsson, Andreas, 2022, "Det är vi tillsammans som måste bestämma Dagens ETC:s framtid", *Dagens ETC*, 6 oktober, <https://www.etc.se/ledare/det-aer-vi-tillsammans-som-maaste-bestaemma-dagens-etc-s-framtid>, hämtad 2022-11-15.
- Hajer, Maarten A., 1997, *The Politics of Environmental Discourse: Ecological Modernization and the Policy Process*, Oxford: Oxford Academic.
- Hedvall, Barbro, 2022, "Politikerna sviker – men de vill bara göra väljarna nöjda", *Dagens Nyheter*, 3 juni.
- Kenix, Linda Jean, 2008, "Framing Science: Climate Change in the Mainstream and Alternative News of New Zealand", *Political Science*, 60:1.
- Levy, David L. & Spicer, André, 2013, "Contested Imaginaries and the Cultural Political Economy of Climate Change", *Organization*, 20:5.
- Moernaut, Renée & Mast, Jelle, 2018, "Fighting Carbon Dioxide or Fighting Humans? The Ideological Fault Lines Underlying Two Climate Change Frames", *International Journal of Media & Cultural Politics*, 14:2.
- Nisbet, Matthew C., 2010, "Communicating Climate Change: Why Frames Matter for Public Engagement", *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, 51:2.
- Olausson, Ulrika, 2009, "Global Warming – Global Responsibility? Media Frames of Collective Action and Scientific Certainty", *Public Understanding of Science*, 18:4.
- Rauch, Jennifer, 2015, "Exploring the Alternative-Mainstream Dialectic: What 'Alternative Media' Means to a Hybrid Audience", *Communication, Culture & Critique*, 8.
- Retriever, 2022, *Analys*, <https://app-retriever-info-com.ezproxy.its.uu.se/services/archive/>, hämtad: 2022-10-22.

- Schäfer, Mike S. & Schlichting, Inga, 2014, "Media Representations of Climate Change: A Meta-Analysis of the Research Field", *Environmental Communication*, 8:2.
- Shehata, Adam & Hopman, David Nicolas, 2012, "Framing Climate Change: A Study of US and Swedish Press Coverage of Global Warming", *Journalism Studies*, 13:2.
- Supermiljöbloggen, u.å., "Om SMB", *supermiljobloggen.se*, <https://supermiljobloggen.se/om-oss/>, hämtad: 2022-09-06.
- Tidningen Syre, u.å., "Mediehuset Grön Press", *tidningensyre.se*, <https://tidningensyre.se/om-syre/>, hämtad: 2022-09-06.
- Törnwall, Mikael, 2022, "Ministerns vädjan till världen: Mitt land försvinner i havet", *Svenska Dagbladet*, 5 juni.
- Vu, Hong Tien et al, 2019, "Nationalizing a Global Phenomenon: A Study of How the Press in 45 Countries and Territories Portrays Climate Change", *Global Environmental Change*, 58.
- Westerberg, Charles, 2022, "Nytt upprop från Fridays for Future: 'Makthavarna har svikit'", *Supermiljöbloggen*, 31 maj, <https://supermiljobloggen.se/nyheter/nytt-upprop-fran-fridays-for-future-makthavarna-har-svikit/>, hämtad: 2022-12-15.

Bilaga: Materialsammanställning

- Adamsson, Nicklas, 2019, "Vi ses i Berlin!", *Tidningen Syre*, 4 oktober, <https://tidningensyre.se/2019/4-oktober/vi-ses-i-berlin/>, hämtad: 2022-11-01.
- Alestig, Peter & Hjalmarson Neideman, Magnus, 2019, "Finns framtidens 'kött' bakom den låsta dörren i Stora Levene", *Svenska Dagbladet*, 8 december.
- Alestig, Peter, 2019a, "Låst läge på klimatmötet: 'Det är totalt oacceptabelt'", *Svenska Dagbladet*, 15 december.
- Alestig, Peter, 2019b, "Klimatministern: 'Om man inte är orolig är man inte klok'", *Svenska Dagbladet*, 2 december.
- Björkbom, Camilla, 2019a, "Sluta se djur som resurser för människan", *Tidningen Syre*, 2 oktober, <https://tidningensyre.se/2019/2-oktober/sluta-se-djur-som-resurser-for-manniskan/>, hämtad: 2022-11-01.
- Björkbom, Camilla, 2019b, "Djurens liv är viktiga för dem själva", *Tidningen Syre*, 28 november, <https://tidningensyre.se/2019/28-november/djurens-liv-ar-viktiga-for-dem-sjalva/>, hämtad: 2022-11-01.
- Björkbom, Camilla, 2019c, "Vi behöver se längre än till människans behov", *Tidningen Syre*, <https://tidningensyre.se/2019/24-december/vi-behoover-se-langre-an-till-manniskans-behov/>, hämtad: 2022-11-01.
- Bolling, Anders, 2019, "Vi behöver ta till oss ursprungsbefolkningens kunskaper", *Dagens Nyheter*, 10 december.
- Dahl, Göran, 2019, "Frasen 'att skapa jobb' döljer vad det egentligen handlar om", *Tidningen Syre*, 21 oktober, <https://tidningensyre.se/2019/21-oktober/frasen-att-skapa-jobb-doljer-vad-det-egentligen-handlar-om/>, hämtad: 2022-11-01.
- DN-redaktionen, 2015, "Teknik slår subventioner", *Dagens Nyheter*, 1 december.
- DN-redaktionen, 2016a, "Så blir livet i framtiden", *Dagens Nyheter*, 29 december.
- DN-redaktionen, 2016b, "Sabotören i Vita huset", *Dagens Nyheter*, 17 november.
- DN-redaktionen, 2019a, "Många dåliga nyheter för Östersjön, och några goda", *Dagens Nyheter*, 27 november.

- DN-redaktionen, 2019b, "Det ska inte vara frivilligt att klimatkompensera", *Dagens Nyheter*, 13 oktober.
- DN-redaktionen, 2019c, "Ett möte med en mycket grå verklighet", *Dagens Nyheter*, 2 december.
- Ennart, Henrik, 2016, "Minskat köttätande inget hot", *Svenska Dagbladet*, 4 november.
- Fernström, Lennart, 2016a, "Det finns ingen ursäkt för julskinkan", *Tidningen Syre*, 21 december, <https://tidningensyre.se/2016/nummer-123-124/det-finns-ingen-ursakt-julskinkan/>, hämtad: 2022-10-30.
- Fernström, Lennart, 2016b, "Den havererade miljöpolitiken", *Tidningen Syre*, 1 december, <https://tidningensyre.se/2016/nummer-117/den-havererade-miljopolitiken/>, hämtad: 2022-10-30.
- Fernström, Lennart, 2019, "Då var det julslakt igen", *Tidningen Syre*, 19 december, <https://tidningensyre.se/2019/19-december/sa-var-det-julslakt-igen/>, hämtad: 2022-11-01.
- Godoy, Emilio, 2019, "Hårdare klimatkrav i fokus på parallellt toppmöte", *Tidningen Syre*, 11 december, <https://tidningensyre.se/2019/11-december/hardare-klimatkrav-i-fokus-pa-parallellt-toppmote/>, hämtad: 2022-11-10.
- Goldhahn, Hedvig, 2019, "Svensk ungskog i dåligt skick", *Supermiljöbloggen*, 8 december, <https://supermiljobloggen.se/nyheter/svensk-ungskog-i-daligt-skick/>, hämtad: 2022-11-09.
- Grant, Johanna, 2016, "Klimatkompensation - att göra det osynliga synligt och ekonomiskt kännbart", *Supermiljöbloggen*, 8 augusti, <https://supermiljobloggen.se/nyheter/johanna-grant-klimatkompensation-att-gora-det-osynliga-synligt-och-ekonomiskt-kannbart/>, hämtad: 2022-10-31.
- Gönczi, Mattias, 2016a, "Klimatet måste sätta ramarna", *Tidningen Syre*, 1 november, <https://tidningensyre.se/2016/nummer-108/klimatet-maste-satta-ramarna/>, hämtad: 2022-10-30.
- Gönczi, Mattias, 2016b, "Nu behövs den frihetliga gröna berättelsen", *Tidningen Syre*, 10 november, <https://tidningensyre.se/2016/nummer-111/nu-behovs-den-frihetliga-grona-berattelsen/>, hämtad: 2022-10-30.

- Hadley-Kamptz, Isobel, 2016, "Hoppas kolonin på Mars är klar snart", *Tidningen Syre*, 17 november, <https://tidningensyre.se/2016/nummer-113/hoppas-kolonin-pa-mars-ar-klar-snart/>, 2022-10-30.
- Hellberg, Anders, 2016, "Regeringen får beröm för att man ändrat sig om kritiserat klimatkompensationsförslag", *Supermiljöbloggen*, 23 september, <https://supermiljobloggen.se/nyheter/regeringen-far-berom-for-att-man-andrar-sig-om-kritiserat-klimatkompensationsforslag/>, hämtad: 2022-11-14.
- Helmerson, Erik, 2019, "Gör det lätt att flyga grönare", *Dagens Nyheter*, 14 oktober.
- Höglind, Lisa, 2016, "Företag vill se tuffare klimatpolitik", *Supermiljöbloggen*, 7 november, <https://supermiljobloggen.se/nyheter/foretag-vill-se-tuffare-klimatpolitik/>, hämtad: 2022-11-14.
- Ivanov, Alexandra, 2015, "Statens gröna björntjänst", *Svenska Dagbladet*, 1 december.
- Jonsson, Max & Boodh, Linda, 2019, "Nödopen skallade långt innan klimatkrisen var ett faktum", *Tidningen Syre*, 31 oktober, <https://tidningensyre.se/2019/31-oktober/nodopen-skallade-langt-innan-klimatkrisen-var-ett-faktum/>, hämtad: 2022-11-01.
- Kihlberg, Jannike, 2016a, "Risk för oväntade effekter i Arktis", *Dagens Nyheter*, 26 november.
- Kihlberg, Jannike, 2016b, "Renarna drabbas redan av förändrat klimat", *Dagens Nyheter*, 28 december.
- Kihlberg, Jannike, 2019a, "Ny chefsförhandlare om ungas engagemang: 'De förväntar sig mer'", *Dagens Nyheter*, 1 december.
- Kihlberg, Jannike, 2019b, "Svenska experten: Vi kan tala om ett nödläge nu", *Dagens Nyheter*, 13 december.
- Kihlberg, Jannike, Rosén, Hans & Karlsson, Thomas, 2016, "Klimatministern sätter hoppet till företagen", *Dagens Nyheter*, 30 oktober.
- Kärkkäinen, Catarina, 2019, "Det finns hopp för klimatet", *Svenska Dagbladet*, 29 september.
- Larsson, Mats J, 2016a, "Majoritet vill stoppa skatten på flygresor", *Dagens Nyheter*, 30 november.
- Larsson, Mats J, 2016b, "FN:s miljöchef varnar för misstro mot vetenskap", *Dagens Nyheter*, 22 december.

Lifvendahl, Tove, 2019, "De som skrämmer barn", *Svenska Dagbladet*, 3 november.

Ljungström, Anna, 2019, "41 positiva miljönyheter från året som gått", *Supermiljöbloggen*, 27 december, <https://supermiljobloggen.se/nyheter/41-positiva-miljonnyheter-fran-aret-som-gatt/>, hämtad: 2022-11-09.

Lomborg, Björn, 2015, "Klimatkonferens byggd på lös sand", *Svenska Dagbladet*, 26 november.

Lomborg, Björn, 2016, "Kan Trump leda till en bättre klimatpolitik?", *Svenska Dagbladet*, 29 december.

Lomborg, Björn, 2019, "En rimlig medelväg bör vara målet i Madrid", *Svenska Dagbladet*, 8 december.

Ludvigsson, Maria, 2015, "Klimatmötet är inte det viktiga", *Svenska Dagbladet*, 17 januari.

Ludvigsson, Maria, 2019a, "400 miljarder kronor senare", *Svenska Dagbladet*, 19 december.

Ludvigsson, Maria, 2019b, "Greta hade varit hjälpt av Margaret", *Svenska Dagbladet*, 17 november.

Lundkvist Fridh, Ylva, 2019, "En ekonomi som strävar efter lycka", *Tidningen Syre*, 20 november, <https://tidningensyre.se/2019/20-november/en-ekonomi-som-stravar-efter-lycka/>, hämtad: 2022-11-01.

Lundström, Klas, 2016, "Förnybar energi ökar och kärnkraften minskar", *Tidningen Syre*, 6 september, <https://tidningensyre.se/2016/nummer-92/fornybar-energi-okar-och-karnkraften-minskar/>, hämtad: 2022-11-02.

Magnusson, Lisa, 2019a, "Tacksamt att tänka på Greta", *Dagens Nyheter*, 16 december.

Magnusson, Lisa, 2019b, "Myset som får mig att rysa", *Dagens Nyheter*, 24 december.

Molander, Matilda, 2016, "Otilräcklig men bäst i världen", *Dagens Nyheter*, 22 juli.

Möller, Valdemar, 2016, "COP22 i skuggan av USA:s val", *Tidningen Syre*, 8 november, <https://tidningensyre.se/2016/nummer-110/amerikanska-valet-overskuggar-klimatet/>, hämtad: 2022-10-30.

Möllerström, Johanna, 2019, "Utebliven logisk följd av klimatalarmismen", *Svenska Dagbladet*, 21 november.

- Nummelin, Wiktor, 2019, "Grön giv - EU:s 'månlofte' för klimatet", *Tidningen Syre*, 11 december, <https://tidningensyre.se/2019/11-december/johan-rockstrom-pa-klimatmotet-det-ar-ont-om-tid/>, hämtad: 2022-11-10.
- Pettersson, Nina, 2019a, "Vill vi rädda klimatet?", *Tidningen Syre*, 25 november, <https://tidningensyre.se/2019/25-november/vill-vi-radda-klimatet/>, hämtad: 2022-11-01.
- Pettersson, Nina, 2019b, "Naturpolitik gäller också människor", *Tidningen Syre*, 23 december, <https://tidningensyre.se/2019/23-december/naturpolitik-galler-ocksa-manniskor/>, hämtad: 2022-11-01.
- Pettersson, Nina, 2019c, "Laver och Kallak - gruvliga misstag", *Tidningen Syre*, 11 november, <https://tidningensyre.se/2019/11-november/laver-och-kallak-gruvliga-misstag/>, hämtad: 2022-11-01.
- Popova, Susanna, 2019, "Greta behöver franska föräldrar", *Svenska Dagbladet*, 9 november.
- Rindevall, Beatrice, 2016a, "Rockström: 'Vi håller på att äta ihjäl både oss själva och planeten'", *Supermiljöbloggen*, 9 juli, <https://supermiljobloggen.se/nyheter/rockstrom-vi-haller-pa-att-ata-ihjal-bade-oss-sjalva-och-planeten/>, hämtad: 2022-11-14.
- Rindevall, Beatrice, 2016b, "Greenpeace stämmer den norska staten", *Supermiljöbloggen*, 18 oktober, <https://supermiljobloggen.se/nyheter/greenpeace-stammer-den-norska-staten/>, hämtad: 2022-11-14.
- Rindevall, Beatrice, 2019a, "Volvo - en miljöbov som håller få klimatlöften", *Supermiljöbloggen*, 12 december, <https://supermiljobloggen.se/dumheter/volvo-en-miljobov-som-haller-fa-klimatloften/>, hämtad: 2022-11-09.
- Rindevall, Beatrice, 2019b, "Vad din kommun borde göra för klimatet", *Supermiljöbloggen*, 13 december, <https://supermiljobloggen.se/nyheter/vad-din-kommun-borde-gora-for-klimatet/>, hämtad: 2022-11-13.
- Rindevall, Beatrice, 2019c, "Kolkraften i Stockholm läggs ner våren 2020", *Supermiljöbloggen*, 7 december, <https://supermiljobloggen.se/nyheter/kolkraften-i-stockholm-laggs-ner-varen-2020/>, hämtad: 2022-11-09.

- Rosell, Elias, 2016, "Regeringen säljer Vattenfalls kol", *Supermiljöbloggen*, 2 juli, <https://supermiljobloggen.se/nyheter/regeringen-saljer-vattenfalls-kol/>, hämtad: 2022-11-14.
- Rudberg, Leo, 2016a, "Kollektiv kamp fungerar", *Tidningen Syre*, 16 augusti, <https://tidningensyre.se/2016/nummer-86/kollektiv-kamp-fungerar/>, hämtad: 2022-10-30.
- Rudberg, Leo, 2016b, "Nu behövs aktivism", *Tidningen Syre*, 8 november, <https://tidningensyre.se/2016/nummer-110/darfor-behovs-aktivism/>, hämtad: 2022-10-30.
- Rönnols, Linn, 2016, "Segev i Standing Rock - Dakota Access Pipeline ska dras om", *Supermiljöbloggen*, 5 december, <https://supermiljobloggen.se/nyheter/segev-i-standing-rock-dakota-access-pipeline-ska-dras-om/>, hämtad: 2022-11-14.
- Röstlund, Lisa & Lenas, Sverker, 2019, "Flyget får växa med hjälp av kritiserat FN-system för klimatkompensation", *Dagens Nyheter*, 26 december.
- Röstlund, Lisa, 2019a, "Myndigheter köpte klimatkompensation av koncern som anklagas för miljöbrott", *Dagens Nyheter*, 3 december.
- Röstlund, Lisa, 2019b, "Staten satsade 198 miljoner på klimatprojekt utan riskanalys", *Dagens Nyheter*, 20 december.
- Röstlund, Lisa, 2019c, "Energimyndighetens generaldirektör: Vi måste tro på det här", *Dagens Nyheter*, 20 december.
- Sandin, Ossian, 2019a, "Ex-ministern: 'En ekologisk vision måste vara global'", *Tidningen Syre*, 11 december, <https://tidningensyre.se/2019/11-december/ex-ministern-de-fattigaste-drabbas-hardast-av-de-rikas-utslapp/>, hämtad: 2022-11-10.
- Sandin, Ossian, 2019b, "Så gick Öresund från haveri till en modell för att rädda världshavet", *Tidningen Syre*, 4 december, <https://tidningensyre.se/2019/4-december/sa-kan-bla-kol-hejda-klimatforandringarna/>, hämtad: 2022-11-10.
- Spolander, Jörn, 2019, "Klimatprofessor: Det krävs en samhällelig systemförändring", *Svenska Dagbladet*, 7 december.
- Stiernstedt, Jenny & Alestig, Peter, 2016, "'Vi måste utnyttja alla resurser för att överleva'", *Svenska Dagbladet*, 21 oktober.
- Stiernstedt, Jenny & Pehrsson, Lars, 2016, "Smältande isar blir en souvenir", *Svenska Dagbladet*, 30 juli.

- Stiernstedt, Jenny, 2016, "Miljöministern vill växla ned bilens framfart", *Svenska Dagbladet*, 8 juli.
- Svensson, Mattias, 2016, "Räkna inte bort ekonomerna", *Supermiljöbloggen*, 20 december, <https://supermiljobloggen.se/nyheter/mattias-svensson-rakna-inte-bort-ekonomerna/>, hämtad: 2022-10-31.
- Svensson, Mattias, 2019a, "Tillväxt är en förutsättning för att rädda klimatet", *Dagens Nyheter*, 27 december.
- Svensson, Mattias, 2019b, "En rejäl retorisk katastrof", *Dagens Nyheter*, 8 november.
- Svensson, Per, 2019, "Panikrummet till höger i åsiktskorridoren", *Dagens Nyheter*, 18 november.
- Syre-redaktionen, 2016a, "Har nattågen en framtid?", *Tidningen Syre*, 18 augusti, <https://tidningensyre.se/2016/nummer-87/har-nattagen-en-framtid/>, hämtad: 2022-11-02.
- Syre-redaktionen, 2016b, "Omstridda utsläppsrätter ska kompensera kolaffär", *Tidningen Syre*, 7 juli, <https://tidningensyre.se/2016/nummer-79/omstridda-utslappsratter-ska-kompensera-kolaffar/>, hämtad: 2022-11-02.
- Syre-redaktionen, 2016c, "Höghastighetsbanorna leder inte framåt", *Tidningen Syre*, 26 oktober, <https://tidningensyre.se/2016/nummer-107/hoghastighetsbanorna-leder-inte-framat/>, hämtad: 2022-10-30.
- Syre-redaktionen, 2016d, "Flyget - en ohotad klimatbov", *Tidningen Syre*, 29 september, <https://tidningensyre.se/2016/nummer-99/flyget-den-heliga-klimatboven/>, hämtad: 2022-11-02.
- Syre-redaktionen, 2016e, "Forskare kritiserar ny reglering av flygtrafiken", *Tidningen Syre*, 13 oktober, <https://tidningensyre.se/2016/nummer-103/forskare-kritiserar-ny-reglering-av-flygtrafiken/>, hämtad: 2022-11-02.
- Syre-redaktionen, 2016f, "Från visioner till verkstad i klimatarbetet", *Tidningen Syre*, 3 november, <https://tidningensyre.se/2016/nummer-109/fran-visioner-till-verkstad-klimatarbetet/>, hämtad: 2022-11-02.
- Trejts, Erica, 2019, "I 'ubåtsförrådet' kan svaret på den största energigåtan finnas", *Svenska Dagbladet*, 7 december.
- TT, 2019, "Klimataktivister rustar för protestmarscher för miljön", *Svenska Dagbladet*, 7 december.

- Tuvhag, Emmylou, 2016, "Spararna kan nu köpa grön obligation", *Svenska Dagbladet*, 3 september.
- Urisman Otto, Alexandra, 2019, "Greta tillbaka i Europa efter tuff Atlantsegling", *Dagens Nyheter*, 4 december.
- Vilhelmsson, Andreas, 2019, "Havens syreförråd försvinner i rasande takt", *Supermiljöbloggen*, 10 december, <https://supermiljobloggen.se/nyheter/havens-syreforrad-forsvinner-i-rasande-takt/>, hämtad: 2022-11-09.
- Villkatt, Stefan, 2016, "Omställningen måste vara etisk", *Tidningen Syre*, 4 april, <http://arkiv.tidningensyre.se/omstallningen-maste-vara-etisk/>, hämtad: 2022-10-30.
- Westerlund, Hanna, 2019, "Stockholm fångar in koldioxid på prov", *Tidningen Syre*, 10 december, <https://tidningensyre.se/2019/10-december/stockholm-fangar-in-koldioxid-pa-prov/>, 2022-11-10.
- Wetterstrand, Maria, 2016, "Vem vill ha min röst?", *Tidningen Syre*, 21 december, <https://tidningensyre.se/2016/nummer-123-124/vem-vill-ha-min-rost/>, hämtad: 2022-10-30.
- Wijkman, Anders, 2016a, "Ett samtal med SD:s väljare", *Supermiljöbloggen*, 15 december, <https://supermiljobloggen.se/nyheter/anders-wijkman-ett-samtal-med-sds-valjare/>, hämtad: 2022-10-31.
- Wijkman, Anders, 2016b, "Lagstifta så finansmarknaden tvingas ta klimatansvar", *Supermiljöbloggen*, 29 augusti, <https://supermiljobloggen.se/nyheter/anders-wijkman-lagstifta-sa-finansmarknaden-tvingas-ta-klimatansvar/>, hämtad: 2022-10-31.
- Wålsten, Lydia, 2019, "Handelskrigen förstör klimatet", *Svenska Dagbladet*, 28 september.